

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Vývoj informovanosti české společnosti o fenoménu migrace po roce 1989

Vypracovala: Tereza Skuhravá
Vedoucí práce: PhDr. Salim Murad, Ph.D.

České Budějovice 2018

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Podpis studenta

Tímto bych chtěla poděkovat panu PhDr. Salimu Muradovi, PhD. za odborné vedení, poskytnuté informace a odborné konzultace při zpracovávání této bakalářské práce.

Abstrakt

Bakalářská práce Vývoj informovanosti české společnosti o fenoménu migrace po roce 1989 zkoumá a popisuje aktuální informace o pojmech migrace, ekonomická migrace, nelegální migrace, legální migrace, azyl a uprchlictví. Řeší aktuální problém spojený s přijímáním migrantů jak do zemí Evropy, tak do České republiky a zabývá se také organizacemi, jak na bázi soukromé, tak i státní, které se snaží pomoci lidem, kteří se ať už z důvodů finančních, pronásledování či jiných, které by je měly ohrožovat na životě a v pobytu v jejich rodné zemi, ocitli v situaci, kdy je opuštění jejich rodné země jediná správná možnost, jak si pomoci. V další části se zabývá povědomím o fenoménu migrace u skupiny pedagogů vybrané základní školy. Pro výzkum v této práci byla vybrána základní škola ve Lnářích, která se nachází v Jihočeském kraji. Zkoumání a dotazování proběhlo formou rozhovoru, který obsahoval 13 otázek. Z toho 3 otázky jsou směřovány na informace o respondentech a zbylé na pojem imigrace. Cílem je srovnání názorů vybraného vzorku pedagogů s údaji publikovanými organizacemi celosvětového měřítka (Centrum veřejného mínění, Eurobarometr).

Klíčová slova

Migrace, uprchlictví, azyl, respondent, rozhovor.

Abstract

This bachelor thesis is focused on the development of Czech society's awareness of the phenomenon of migration after the year 1989. It examines and describes current information about migration, economic migration, illegal migration, legal migration, asylum and refugees. It solves the current problem of migrant admission both to European countries and to the Czech Republic. It deals with both private and state-based organizations which try to help people. These people found themselves in a situation when leaving their native country is the only right way how to help themselves. The main reasons are financial stringency, persecution or others which might lead to danger of their lives and stay in their native country. The next part deals with the phenomenon of migration in the group of teachers in chosen elementary school. The primary school in Lnáře, located in the South Bohemian Region, was chosen for research in this work. It was performed investigation and questioning using interview which contained 13 questions in order to obtain information. 3 questions out of 13 are directed to respondents' information and the rest to the issue of immigration. The aim of this practical part is to compare the views of a chosen sample of teachers with data published by organizations on a global scale (Center of Public Opinion, Eurobarometer).

Key words

Migration, refugees, asylum, respondent, interview

Obsah

ÚVOD	2
TEORETICKÁ ČÁST	3
1.1 Vymezení základních pojmů	3
1.1.1 Migrace.....	3
1.1.2 Ekonomická migrace.....	6
1.1.3 Nelegální migrace.....	8
1.1.4 Legální migrace	12
1.1.5 Azyl	14
1.2 Sociologická šetření vývoje informovanosti o migraci	19
1.2.1 Postoje k migrantům.....	21
1.2.2 Migrace v ČR v období po 2. světové válce.....	24
1.2.3 Sociologická šetření.....	25
PRAKTICKÁ ČÁST.....	35
1.3 Výzkumná část	35
1.3.1 Metodologie výzkumu.....	35
1.3.2 Průběh šetření a interpretace dat.....	38
Závěr.....	45
SEZNAM LITERATURY	46
Seznam příloh.....	50

ÚVOD

V bakalářské práci „Vývoj informovanosti české společnosti o fenoménu migrace“ jsou vymezeny základní pojmy ohledně této problematiky, jako je migrace, azyl, ekonomická migrace a uprchlictví. Dále jsou zde uvedena sociologická šetření na výzkum vývoje informovanosti české společnosti ohledně tohoto fenoménu a v návaznosti je zde pak uvedeno kvalitativní šetření, které mapuje názory na imigraci u skupiny učitelů a učitelek vybrané základní školy. Uvedu zde rozhovory s pedagogickými pracovníky na toto téma, které následně zpracuji a vyvodím závěr ohledně znalostí nebo také absence znalostí výzkumného vzorku, již zmíněné problematiky.

Pohyb je základní lidskou vlastností napříč všemi stoletími a nabírá mnoha forem, přičemž migrace je jedním z nich. Již zmíněný pohyb obyvatelstva je sám o sobě tak rozsáhlý, že se stává tématem pro širokou veřejnost. Ať se jedná o odbornou veřejnost či běžné občany. Může se nám zdát, že vzhledem k tlaku, který na nás vyvíjí média jakéhokoliv druhu, je migrace a jevy s ní spojené, poměrně „mladé“ téma, které nás postihuje jen krátkou chvíli. Ale opak je pravdou. Migrace nás doprovází napříč celými dějinami lidstva, a tento fakt je třeba si uvědomit. Pohyb obyvatelstva totiž neznamená jen změnu prostředí a teritoria, ale také jistá úskalí, nebo naopak přínosy pro společnost, kterou tento proces postihne. A týká se to, jak společnosti, ze které jedinec odchází, tak i společnosti, do které přichází. Samozřejmě je s tím spojený i fakt, zda se jedná o stěhování dobrovolné či nedobrovolné. Migraci jako takovou bychom proto měli brát jako projev globalizačního procesu, ekonomické a socializační transformace, a ne jako stěžejní problém, který je potřeba urychleně řešit.

Přemísťování minoritní skupiny z rodné oblasti, do oblasti nové, neznámé sebou nese aspekty pro cílovou zemi, které je třeba si uvědomit. V případě, kdy se jedná o větší skupinu migrujících, tak pro jejich cílovou zemi to znamená narušení stávající struktury, která může být jak pozitivního, tak i negativního charakteru. A je jen na dané zemi, jak se s těmito jevy vyrovná. Každý nově příchozí občan si sebou nese odlišné kulturní vlastnosti, které přinášejí pro jeho cílovou zemi nové pohledy a pozitiva na multietnické soužití, ale samozřejmě i výskyt možných ohnisek, napětí a střetů. A z tohoto důvodu se menšiny, a s nimi spojená migrace, dostávají do středu zájmů interních i zahraničních politik jednotlivých států a aktivit nadnárodních institucí.

TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Vymezení základních pojmů

Pro pojem migrace je typická nejen rozsáhlá různorodost dílčích termínů s ní souvisejících, ale také jejich časté nepřesné a nesrozumitelné využívání bez zařazení do hlubšího kontextu, což lze dávat za vinu různým asociacím a obrazům, které s sebou pohyb obyvatelstva přináší. Migrace, stejně jako jiné společenské jevy, nabývá mnoha podob, a odborníci se tudíž rozhodují, zda tento jev do společenského zkoumání zařadit, či nikoliv, a proto veškeré definice mají pouze omezenou platnost (Uherek 2016a). Nicméně je nezbytná jejich znalost pro hlubší zabřednutí do dané problematiky a pro porozumění jevům, které se v naší společnosti vyskytují po celé generace.

Na úvod této práce jsou potřeba zmínit pojmy, které se v oblasti migrace vyskytují, a které je nutné, pro lepší pochopení problematiky, objasnit. Jedná se zejména o pojmy migrace jako takové, dále ekonomické migrace, azylu, ale i uprchlictví. Na úvod této kapitoly je nutno říci, že situace v oblasti migrace prošla od vzniku samostatné České republiky zásadním vývojem a proměnou. Pro cizince se stala Česká republika zemí cílovou pro dlouhodobé či trvalé usazení, a to jak při cestě za prací, tak i při cestě za obchodem. Je tedy patrné, že z jedním velmi pečlivě řešených témat je právě mezinárodní migrace a cizinci samotní.

1.1.1 Migrace

Pojem *migrace* jako takový znamená „*přemisťování, stěhování, přecházení nebo změnu místa pobytu.*“¹ Migrace je velmi dynamickým jevem, který postihuje celou společnost a má na ni významné dopady. A to jak právě dopady společenské, tedy sociální, tak i ekonomické. Vstup, následný pobyt a integrace cizinců na území České republiky jsou procesy, které mohou přinášet jak pozitivní, tak i negativní dopady pro českou společnost. Procesy, které jsou do značné míry závislé na aktivitě a flexibilitě uvnitř české společnosti. Cílem migrační strategie je tedy definovat vyváženou a flexibilní migrační politiku ČR, včetně jejich

¹ Migrace. *Scs.abz.cz* [online]. Praha: abz.cz, 2005 [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=migrace&typ_hledani=prefix

zásad, cílů a nástrojů. Migrační strategie má povinnost vést k posilování pozitivních jevů migrace, a naopak zase k útlumu jevů negativních. Migrační politika je řízena Evropskou unií a mezi její specifické oblasti migrace patří především mezinárodní ochrana (azyl), ochrana vnější hranice Evropské unie a oblast návratů (včetně vyhošťování neoprávněně pobývajících cizinců). V oblasti legální migrace a začleňování cizinců si členské státy zachovaly poměrně vysokou míru diskrétnosti a utvářejí, bez ohledu na jejich míru harmonizace, propojený systémový rámec. Proto musí Česká republika ve svém přístupu k fenoménu migrace brát ohled nejen na specifické potřeby státu, ale také na situaci na úrovni celé Evropské unie.²

Jak již zde bylo zmíněno, tak velice podstatným faktem pro přijímání uprchlíků je pojem integrace. Integrace jako taková je nezbytnou součástí strategie migrační politiky. *Česká republika dostojí povinnosti zajistit občanům soužití s cizinci a díky účinné integraci zabrání vzniku negativních sociálních jevů.*³ Integrace cizinců je klíčovým nástrojem zdařilé migrační politiky. Jedná se o oboustranný proces, do kterého jsou zainteresováni jak cizinci, tak i majoritní společnost. V tomto případě Česká republika disponuje vyváženou začleňující politikou, která se dlouhodobě jeví jako neproblematická oblast. Ačkoliv je zde třeba zmínit, že nápor a ovlivňování médií zde zastává určitou funkci. Základy integrační politiky jsou důsledný monitoring a projekty na národní a regionální úrovni, včetně možností regionálních integračních center pro cizince. Záslužná je i práce nestátních a neziskových organizací. Česká republika dlouhodobě investuje finanční prostředky na další rozvoj a realizaci integrační politiky. A to i díky unijním fondům.⁴

Jednoznačně je potvrzena potřeba ohledně integrační politiky dále aktivně působit v této oblasti a vytvořit takové prostředky, včetně bezpečnosti, které zajistí funkční a efektivní prevenci negativních aspektů spojených s migrací. Zde se jeví velmi žádoucí aspekt začleňování (informování, poradenství, asistence při hledání zaměstnání, kurzy pro cizince atd.) a prevence proti negativním sociálním jevům, včetně sociálního vyloučení a trestné

² Strategie migrační politiky České republiky. MVCR [online]. Praha: MVCR, 2018 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-migracni-politiky-cr.aspx>

³ Strategie migrační politiky. MVCR: *Strategie migrační politiky* [online]. Praha: Praha, 2018 [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-migracni-politiky-cr.aspx>

⁴ Strategie migrační politiky. MVCR: *Strategie migrační politiky* [online]. Praha: Praha, 2018 [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-migracni-politiky-cr.aspx>

činnosti cizinců. Svoji důležitost zde má i podpora orgánů, které pomáhají překonávat jazykovou bariéru.⁵

Téma migrace a integrace cizinců se tak dostává stále více do popředí celosvětové diskuze. Proto by bylo přínosné pro společnost, aby věnovala dostatek pozornosti vznikající komunikační strategii vlády, která by měla vést k větší a intenzivnější informovanosti médií, a k informovanosti odborné i širší veřejnosti o otázkách migrace, uprchlictví a integrace cizinců.⁶

Česká republika je nedílnou součástí schengenského prostoru, kterému chybí kontroly na jeho vnitřních hranicích. To přináší pro ČR značné výhody ve formě volného pohybu osob, služeb i zboží. Ale je to právě volný pohyb osob, který přináší nové bezpečnostní výzvy a klade vysoké nároky na spolupráci a komunikaci jednotlivých členů. Cílem České republiky by mělo být udržení bezpečného, funkčního a stabilního schengenského prostoru, a i za pomoci účinnější a zodpovědnější migrační politiky jak na úrovni unijní, tak i na úrovni národní. Pro Českou republiku a Evropskou unii jako celek jsou zde tedy východiska, s kterými mají a musí provádět migrační politiku. Jedná se o východiska (MVCR 2018):

- „přijímat legální migranty a usnadnit vstupní procesy se zřetelem na potřebu zachování konkurenceschopnosti v globálním ekonomickém prostředí;“ (MVCR 2018)
- „migrantům, kteří vědomě nezvolí legální cestu do Evropské unie, nebo jsou k tomuto donuceni vnějšími okolnostmi, zajistit přístup k mezinárodní ochraně nebo návrat do zemí původu za současného dodržování principu non-refoulement⁷;“ (MVCR 2018)

⁵ Strategie migrační politiky. MVCR: *Strategie migrační politiky* [online]. Praha: Praha, 2018 [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-migracni-politiky-cr.aspx>

⁶ Strategie migrační politiky. MVCR: *Strategie migrační politiky* [online]. Praha: Praha, 2018 [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-migracni-politiky-cr.aspx>

⁷ Princip non-refoulement-princip zakazující navrácení uprchlíků do země, ve které by byla ohrožena jejich osobní svoboda či život na základě jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení (čl. 33 Úmluvy). Dostupné z: Úmluva o právním postavení uprchlíků. OSN: *Úmluva o právním postavení uprchlíků* [online]. Praha: Praha, 2015 [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/uprchlici.pdf>

- „zajistit takovou míru integrace cizinců trvale pobývajících na území České republiky, která zamezí bezpečnostním rizikům a negativním společenským jevům a povede k soudržnosti společnosti a ochraně práv jejích členů a“ (MVCR 2018)

- „aktivně provádět vnější dimenzi migračních politik, včetně pomoci uprchlíkům a podpory bezpečnostní stabilizace a sociálně-ekonomického rozvoje zdrojových a tranzitních zemí migrace“⁸. Česká republika jen z tohoto ohledu přivítala většinu navrhovaných dobrovolných opatření v rámci nové migrační agendy Evropské komise – Evropský program pro migraci, který komise vydala v květnu 2015.

1.1.2 Ekonomická migrace

„Ekonomická migrace je jedním z nedílných aspektů podporujících rozvoj zahraničních investic, zahraničního obchodu a konkurenceschopnosti české ekonomiky“.⁹ Migrační politika by měla být smysluplným nástrojem pro kontrolu migrace kvalifikovaných pracovníků ze třetích zemí tak, aby byl zajištěn dostatečný soulad mezi poptávkou a nabídkou na českém trhu práce, tzn., aby byl zajištěn dostatek kvalifikovaných zaměstnanců pro české společnosti, a zároveň by migrační politika měla motivovat k příchodu vysoce kvalifikovaných pracovníků a zahraničních investorů. Politika ekonomické migrace by měla být schopna adekvátně reagovat jak na dostupnost určitých odvětví na českém pracovním trhu, tak i na potřebu českých společností a zahraničních investorů působících v České republice, získat dostatečně kvalifikovanou pracovní sílu ze zahraničí v případě, kdy v České republice je jí nedostatek. Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) ve spolupráci s Ministerstvem vnitra, Ministerstvem zahraničních věcí a Ministerstvem práce a sociálních věcí realizuje několik projektů ekonomické migrace, které mají nabídnout sníženou administrativní náročnost, časovou úsporu a flexibilitu pro dané jedince, na jejichž migraci a přesunu do České republiky, má stát zájem.¹⁰

⁸ Migrace. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2017 [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/migrace-web-uvod-migrace.aspx>

⁹ Ekonomická migrace. *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. Praha: Copyright, 2016 [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/ekonomicka-migrace/ekonomicka-migrace--221756/>

¹⁰ Ekonomická migrace. *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. Praha: MPO, 2016 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/ekonomicka-migrace/ekonomicka-migrace--221756/>

Pobyt cizinců na území ČR upravuje zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „cizinecký zákon“), jak uvádí Ministerstvo průmyslu a obchodu. Dle zákona má každý cizinec nárok na ubytování a ubytovací místnost. V ubytovací místnosti se nacházejí lůžka, stolek, skříňky a židle podle počtu ubytovaných cizinců. Dále pak má cizinec nárok na hygienické potřeby a osobní hygienu. Veškeré tyto pomůcky poskytuje provozovatel a množství pomůcek je stanoveno s ohledem na pohlaví a věk. Co se osobní hygieny týče, tak za tímto účelem jsou v daném zařízení dostupné koupelny se sprchami. Dále se jedná o práva na praní osobního prádla, ošacení a přijímání a odesílání písemností a komunikaci s vnějším světem. Tyto podmínky lze označit za *základní, materiální podmínky*, které jsou nezbytné pro každého z nás. Dále bychom mohli ještě mluvit o tzv. *dalších podmínkách*, dle kterých má cizinec nárok na zajištění informovanosti cizinců. Jedná se o informační servis, který je cizincům zajištěn hned několika způsoby. Hned při příjmu je cizinec seznámen s vnitřním řádem a dalšími základními podmínkami pobytu, které stanovují jeho práva a povinnosti. V každém zařízení se nacházejí tzv. „informační nástěnky“, kde jsou cizinci poskytnuty veškeré zbylé, ale důležité, informace. Je to zejména čas výdeje stravy, náhradního povlečení apod. Veškerá dokumentace pro cizince je samozřejmě v jeho příslušném jazyce. Nejedná se ovšem jen o nárok na informovanost, ale také o nárok na návštěvy, pohovory s vedoucími a stížnosti, lékařskou péči, nákupy, ale i volnočasové aktivity. Nejen, že má každý cizinec v naší zemi právo na výše uvedené, ale také jsou mu zde nápomoci různé webové stránky, které mají pomoci cizincům seznámit se, a pochopit, s veškerými jejich právy a povinnostmi. Uvádím zde některé příklady (MVCR, 2017)¹¹

- *Doma v České republice* (mezinárodní organizace pro migraci (IOM) Praha)
- *MigraceOnline.cz* (portál pro kritickou diskuzi o migraci v České republice a v zemích střední a východní Evropy)

¹¹ Zákon dostupný z: Zákon o pobytu cizinců na území České republiky. *Ministerstvo vnitra České republiky: Zákon o pobytu cizinců na území České republiky* [online]. Praha: Praha, 2017 [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/aktualni-zneni-zakona-c-326-1999-sb-o-pobytu-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky-580539.aspx>

- Portál *Čeština pro cizince* (informace pro cizince žádající o trvalý pobyt v ČR, o udělení státního občanství ČR, skládající zkoušku z českého jazyka, případně z českých reálií)
- *Ministerstvo vnitra* – informace pro cizince (pobyt cizinců, studenti, ubytovatelé, zaměstnavatelé)
- *Občan na úřadě* (MV ČR – státní občanství ČR, manželství)

1.1.3 Nelegální migrace

Také nazývána jako spontánní migrace – oproti migraci řízené (legální) – představuje pro Českou republiku i pro Evropskou unii jednu z nejzásadnějších a nejdůležitějších výzev pro společnost. V roce 2014 bylo zaznamenáno více než 280 tisíc osob, které do oblasti Evropské unie vstoupily bez náležitého oprávnění a povolení, tedy nelegálně. Největší počet těchto vstupů zasáhl oblast Středomoří. Oproti tomu stoupl počet migrujících v roce 2015 (tedy v době migrační krize) na číslo 1 011 606 viz tab. č. 1¹²

Tabulka 1: Srovnání počtu příjezdů a úmrtí ve Středozezemním moři

Země	2016		2015	
	Počet příjezdů	Počet úmrtí	Počet příjezdů	Počet úmrtí
Řecko	173 561	434	853 650	Středozezemní moře 3777 3777
Kypr	189		269	
Itálie	181 436	4576	153 842	
Španělsko	8162	69	3845	
Celkem	363 348	5079	1 011 606	

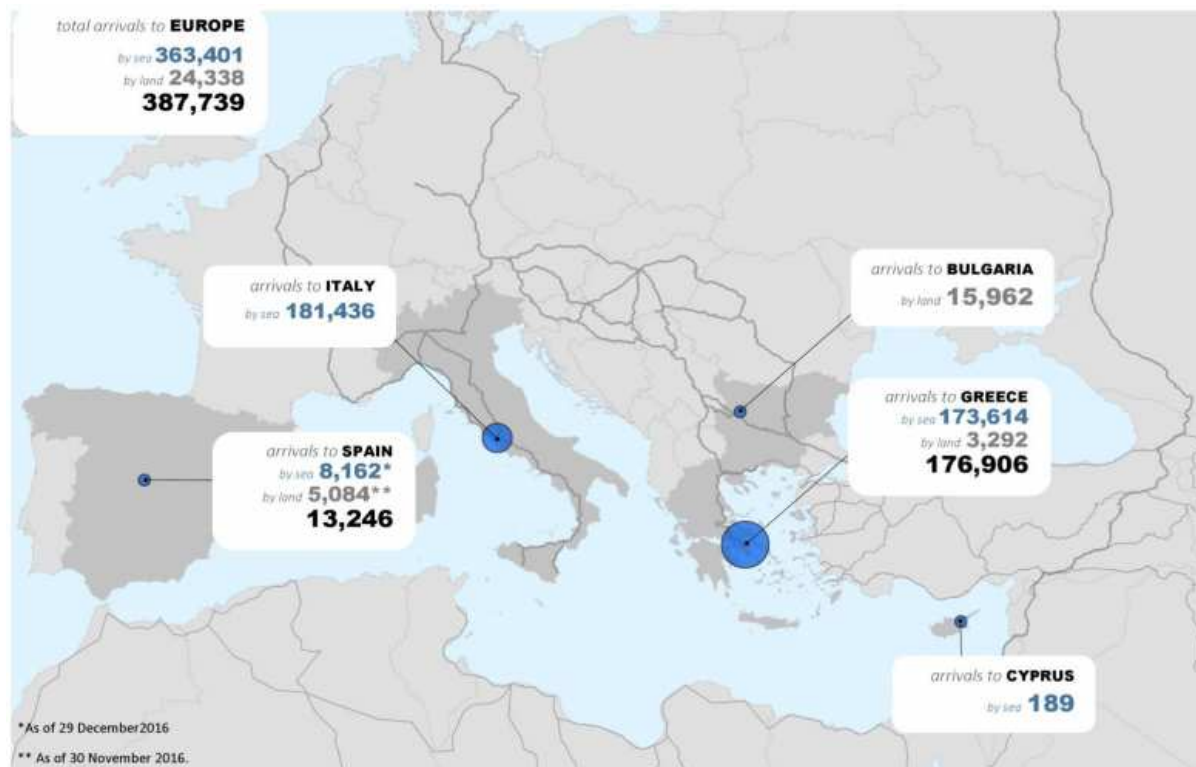
Zdroj: Mezinárodní organizace pro migraci (IOM)¹³

¹² Ministerstvo vnitra České republiky: Strategie migrační politiky. *Ministerstvo vnitra České republiky: Strategie migrační politiky* [online]. Praha: MVCR, 2018, 2018 [cit. 2018-04-25]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-migracni-politiky-cr.aspx>

¹³ Faktus: Jan Schroth: Do Evropy připlulo v roce 2016 výrazně méně migrantů. Zahynulo jich ale více než loni. Faktus: Jan Schroth: Do Evropy připlulo v roce 2016 výrazně méně migrantů. Zahynulo jich ale více než loni [online]. Praha: IOM, 2017, 2017 [cit. 2018-04-25]. Dostupné z: <http://faktus.info/analyzy/do-evropy-priplulo-v-roce-2016-pres-stredozemni-more-kazdy-den-tisic-migrantu/>

Je samozřejmostí, že nejfrekventovanější místa nelegálního vstupu se v čase mění a velmi rychle reagují na přijatá opatření. Viz obr. 1, 2

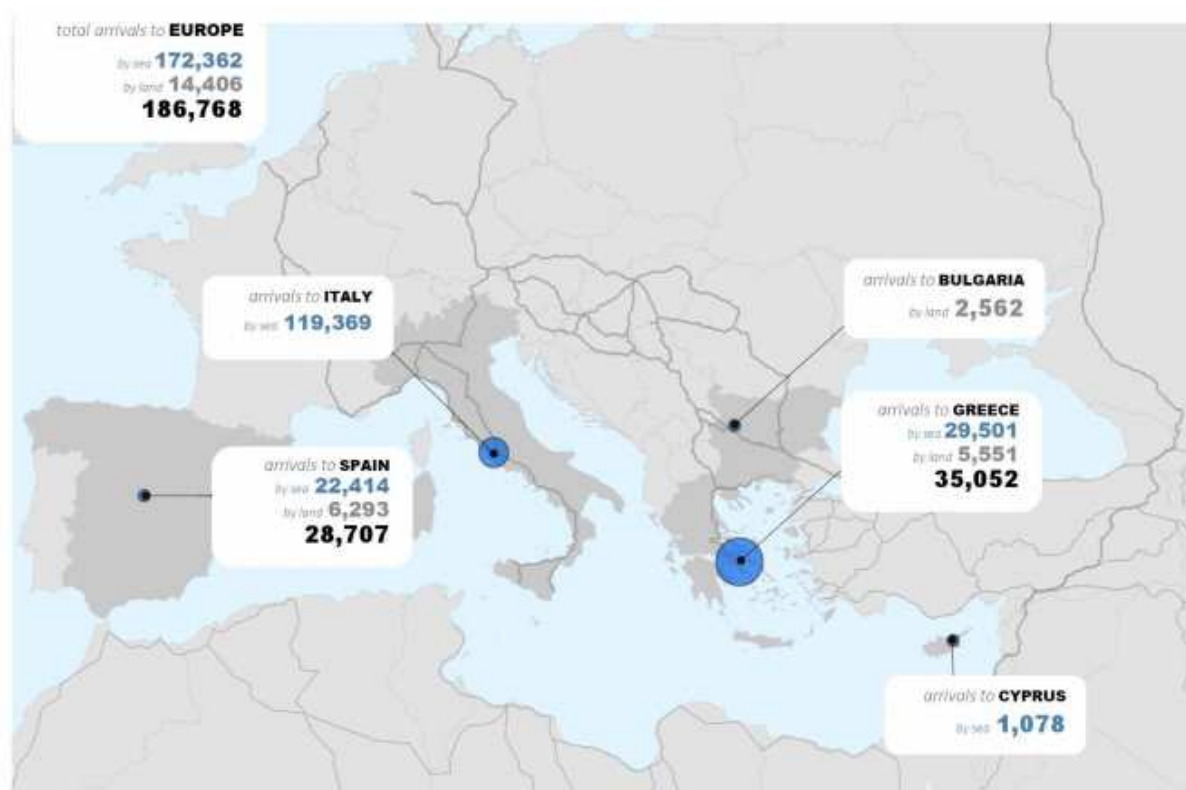
Obr. 1: Počet migrujících do států jižní Evropy za rok 2016

Zdroj: http://migration.iom.int/docs/2016_Flows_to_Europe_Overview.pdf¹⁴

¹⁴ COMPILATION OF AVAILABLE DATA AND INFORMATION: Migrant flows to Europe. *COMPILATION OF AVAILABLE DATA AND INFORMATION: Migrant flows to Europe* [online]. Schweiz: IOM, 2016, 2016 [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: http://migration.iom.int/docs/2016_Flows_to_Europe_Overview.pdf

Obr. 2: Počet migrujících do států jižní Evropy za rok 2017

Zdroj: http://migration.iom.int/docs/2017_Overview_Arrivals_to_Europe.pdf¹⁵

*Aktuální situace v oblasti nelegální migrace v České republice je, ve srovnání s výrazně složitější situací některých jiných států Evropské unie (například Itálie, Řecko, Maďarsko), poměrně stabilní.*¹⁶

Nelegální migrace je velmi nestabilní a velmi ohniskovou oblastí s malou možností odhadu vývoje. Nelze předem určit a stanovovat intenzitu nelegální migrace. Česká republika musí být schopna včas reagovat na tyto změny a reagovat na migrační trasy.

¹⁵ COMPILATION OF AVAILABLE DATA AND INFORMATION: Migrant flows to Europe. *COMPILATION OF AVAILABLE DATA AND INFORMATION: Migrant flows to Europe* [online]. Schweiz: IOM, 2017, 2017 [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: http://migration.iom.int/docs/2016_Flows_to_Europe_Overview.pdf

¹⁶ Strategie migrační politiky. *MVCR: Strategie migrační politiky* [online]. Praha: Praha, 2018 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-migracni-politiky-cr.aspx>

Hlavními nástroji České republiky v oblasti prevence nelegální migrace zůstává efektivní předvstupní kontrola a návratová politika, spolupráce se třetími zeměmi, boj proti obchodování s lidmi a odhalování a důsledné postihy organizátorů nelegální migrace.¹⁷

V oblasti nedovoleného pobytu na území České republiky je pak stěžejním nástrojem především kontrola samotného pobytu cizinců. Co se týče celkového, dlouhodobého efektu, tak je potřeba zaměřit se na zamezování nelegální migrace, včetně kriminality ohledně organizování nelegální migrace a zneužívání migrantů ze strany zprostředkovatelů. Součástí prevence nelegální migrace by mělo být její propojení s migrací legální, a to zvláště ohledně informovanosti o možnostech legální migrace, právech a povinnostech cizinců a rizicích spojených s nelegální migrací.¹⁸ Na základě údajů cizinecké policie, zveřejnila Česká televize v lednu 2018 článek, z kterého vyplývá, že v České republice bylo loni 4738 cizinců, kteří k nám přišli nelegálně. Což je o 523 méně, než v roce 2017. Na základě tohoto, lze migranty rozdělit do 3 skupin:

- lidé, kteří do země vstoupili legálně, ale přesáhli limit pro povolenou dobu pobytu. Byli to zejména Ukrajinci, Rusové a Vietnamci. Dostali jsme se podle migrační policie do stejného stavu, jako před migrační krizí. Z čehož vyplývá, že největší skupinou nelegálních migrantů jsou v České republice ti, kteří překročili maximální dovolenou dobu pro pobyt. A tím se jejich pobyt stal nelegálním. Takovýchto migrantů bylo v minulém roce zjištěno 4316. Oproti roku 2016 jde o pokles 212 migrantů.
- migranti, kteří přes Česko jen procházeli (z článku vyplývá, že policie jich zadržela 172. Z toho byla většina z nich občany Afghánistánu, Sýrie a Iráku)
- nelegální migranti, kteří byli odhaleni při překročení vnějších schengenských hranic, což jsou v případě České republiky mezinárodní letiště. Těch k nám v minulém roce migrovalo dohromady 250, tedy o 28 více než v roce 2016. Zde převažují Albánci.

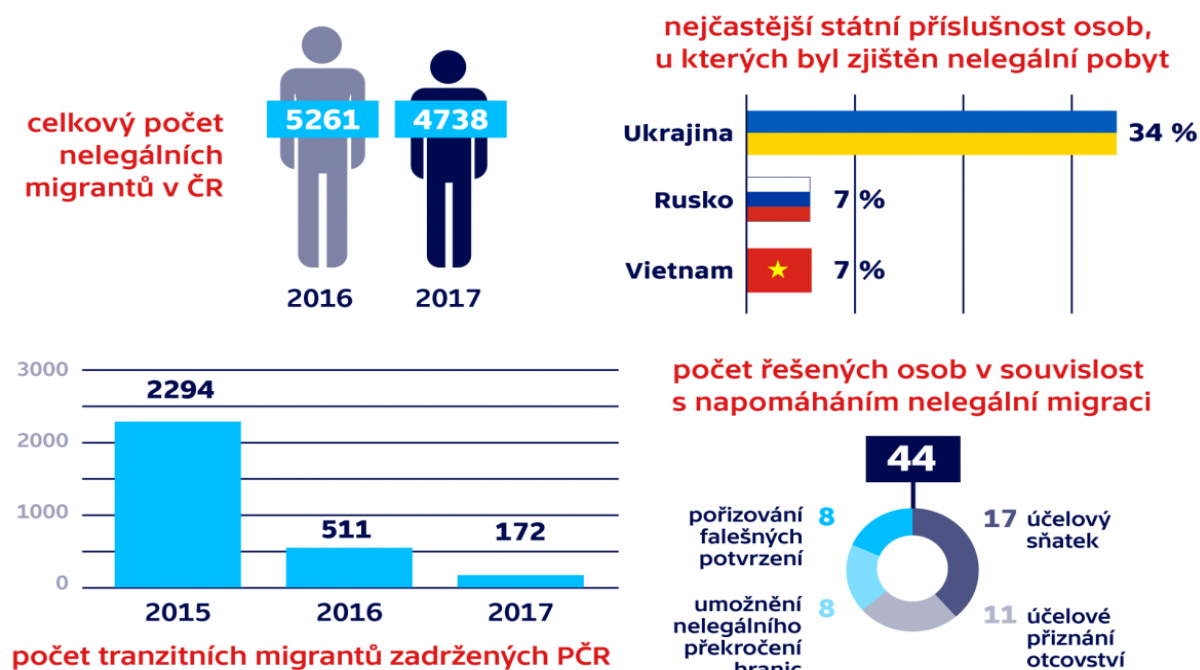
¹⁷ Strategie migrační politiky. MVCR: *Strategie migrační politiky* [online]. Praha: Praha, 2018 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-migracni-politiky-cr.aspx>

¹⁸ Strategie migrační politiky. MVCR: *Strategie migrační politiky* [online]. Praha: Praha, 2018 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-migracni-politiky-cr.aspx>

Jak uvádí cizinecká policie, Česko není pro migranty hlavní tranzitní ani cílovou zemí. V roce 2016 zadržela tato policie 511 lidí, kteří přes Českou republiku mířili do jiné země. A v roce 2015, tedy ještě o rok dříve v době vrcholící migrační krize, zadržela policie dokonce 2294 migrantů, kteří směřovali do jiné země.¹⁹

Graf 1: Nelegální migrace v ČR za rok 2017

Nelegální migrace v ČR za rok 2017

Zdroj: policie ČR

1.1.4 Legální migrace

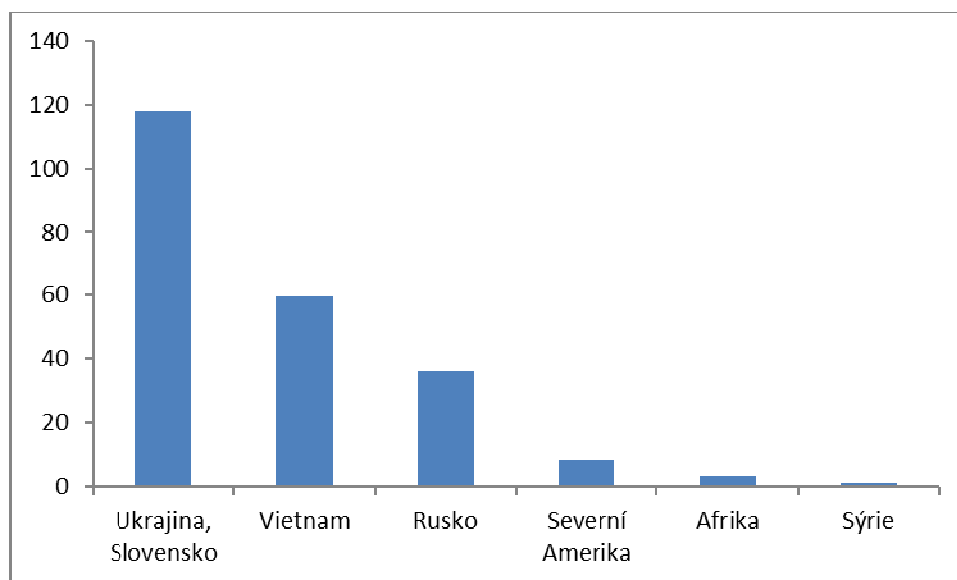
V České republice pobývalo ke konci roku 2014 453 tisíc cizinců (ze států mimo Evropskou unii pak největší počet občanů Ukrajiny, Vietnamu a Ruska). Od roku 2005 je Česká republika cílovou zemí pro migranty přicházející zejména z již zmíněných zemí a mezi lety

¹⁹ Migranti se Česku i loni vyhýbali, nejvíc nelegálních cizinců bylo z Ukrajiny. *Česká televize* [online]. Praha: Praha, 2018, 23. 1. 2018 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2370658-migranti-se-cesku-i-loni-vyhybali-nejvic-nelegalnich-cizincu-bylo-z-ukrajiny>

2005 a 2008 zaznamenala rapidní nárůst cizinců na svém území. Jako důležitý aspekt lze považovat, že se nárůst cizinců okolo roku 2009 (v souvislosti s ekonomickou krizí) ustálil a od této doby stoupá jen pozvolně.²⁰

Aktuálně lze opět zmínit článek, který zveřejnila Česká televize v lednu 2018. Je zde uvedeno, že počet cizinců loni překročil půlmilionovou hranici. Na konci roku 2017 žilo v České republice legálně 524 tisíc lidí ze zahraničí. Nejvíce z Ukrajiny a Slovenska. Oproti tomu, uprchlíků bylo v Česku jen 14. Jak jsem již zmínila výše, tak největší skupinu představují Ukrajinci. Na konci loňského roku jich mělo povolení k pobývání na území ČR bezmála 118 tisíc.²¹

Graf 2: Počet migrantů v České republice podle národů (v tis.)

Zdroj: <http://www.ceskatelevize.cz>

²⁰ Strategie migrační politiky. *MVCR: Strategie migrační politiky* [online]. Praha: Praha, 2018 [cit. 2018-04-10]. Dostupné z: file:///C:/Users/Tereza/Downloads/MV-Strategie_migracni_politiky_CR.pdf

²¹ Migranti se Česku i loni vyhýbali, nejvíc nelegálních cizinců bylo z Ukrajiny. *Česká televize* [online]. Praha: Praha, 2018, 23. 1. 2018 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2370658-migranti-se-cesku-i-loni-vyhýbali-nejvic-nelegalnich-cizincu-bylo-z-ukrajiny>

1.1.5 Azyl

Pojem, který je v úzké spojitosti se zákonem o pobytu cizinců na území České republiky, protože výše zmíněný zákon nabývá platnosti právě tehdy, kdy je cizinci povolen pobyt a přesun na území České republiky. Dle Listiny základních práv a svobod zní nárok na udělení azylu takto „*Česká a Slovenská Federativní republika poskytuje azyl cizincům pronásledovaným za uplatňování politických práv a svobod.*“ „Azyl může být odepřen tomu, kdo jednal v rozporu se základními lidskými právy a svobodami.“²² Na základě tohoto faktu lze říci, že právo na azyl má jakýkoliv cizinec, který musel opustit svoji zemi kvůli pronásledování, a to zpravidla z etnických, náboženských nebo politických důvodů. Vyskytují se zde ještě pojmy, které může společnost zaměňovat. Jedná se o mezinárodní ochranu a doplňkovou ochranu. Je potřeba si položit otázku, jak tyto činitele souvisí s pojmem azyl. A právě o toto objasnění a vysvětlení se pokusím v následující části.²³

„*Mezinárodní ochrana je pojem, který český zákon o azylu používá ke společnému označení azylu a doplňkové ochrany.*“²⁴ Mezinárodní ochrana se uděluje cizincům, kteří pobývají v ČR a kteří se z určitých důvodů, jedná se o výše zmiňované důvody náboženské, etnické, politické, nemohou vrátit zpět do své země. V případě, že cizinec mezinárodní ochranu získá, tak je mu umožněno legálně pobývat na území České republiky (viz ještě nelegální migrace později). Mezinárodní ochranu lze získat tak, že subjektu bude udělen právě azyl nebo již zmiňovaná doplňková ochrana. Zákon o azylu rozlišuje tři druhy azylu a dva druhy doplňkové ochrany, které mohou být subjektu uděleny. Jedná se o tyto typy:

- 1) Azyl z důvodu pronásledování – je udělen v případě, pokud danému člověku hrozí natolik vážné nebezpečí, že vrátit se zpět, by pro něj znamenalo újmu na životě nebo porušení jeho lidských práv. Pokud bychom si to uvedli na příkladu, tak se jedná například o stav, kdy subjektu v jeho zemi hrozí mučení, fyzické nebo psychické

²² Listina základních práv a svobod. *Poslanecká sněmovna parlamentu ČR* [online]. Praha: Parlament České republiky, 1992 [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

²³ Azyl. *Asociace pro právní otázky imigrace* [online]. Praha: Praha, 2018, 2018 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: http://www.asimos.cz/Zivotni-situace/Azyl/#Co_je_azyl

²⁴ Azyl. *ASIM o. s.* [online]. Praha: Copyright, 2010 [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: http://www.asimos.cz/Zivotni-situace/Azyl/#Co_je_azyl

násilí, sexuální násilí, trest smrti či nespravedlivé odsouzení k nepřiměřenému trestu atd.)

- 2) Azyl za účelem sloučení rodiny – bývá z pravidla udělen osobám, jejichž příbuzný (otec, matka, manžel, manželka) získal na území České republiky azyl z důvodu pronásledování.
- 3) Humanitární azyl – udělen v případě, kdy subjekt nesplňuje kritéria pro udělení azylu z důvodu pronásledování, ani azylu za účelem sloučení rodiny. I přesto však existují velmi vážné důvody k tomu, pro které se do své země vrátit nemůže.

Za nejdůležitější a nejzávažnější formu azylu je považován azyl z důvodu pronásledování. Proto, když se setkáme jen s užitím pojmu „azyl“, bez bližší specifikace, tak se většinou jedná právě o azyl z důvodu pronásledování.

Kromě azylu lze ještě udělit doplňkovou ochranu.

Doplňkovou ochranu lze rozdělit na:

- ochranu z důvodu špatného zacházení
- ochranu za účelem sloučení rodiny

Přičemž podmínky pro získání doplňkové ochrany z důvodu špatného zacházení jsou podobné, jako důvody pro udělení azylu z pronásledování a podmínky pro udělení doplňkové ochrany za účelem sloučení rodiny jsou stejné, jako podmínky pro získání azylu za účelem sloučení rodiny.²⁵

Azylové řízení jako takové může ovšem trvat až půl roku a cizinec, který se o udělení azylu uchází, musí splňovat určitá kritéria, kterými se řídí *Zákon č. 325/1999 Sb. Zákon o azylu*. Jedná se zejména o § 12, který stanoví podmínky pro udělení azylu z důvodu pronásledování, a který zní následovně. *„Azyl se cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě,*

²⁵ Azyl. *Asociace pro právní otázky imigrace* [online]. Praha: Praha, 2018, 2018 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: http://www.asimos.cz/Zivotni-situace/Azyl/#Co_je_azyl

jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.“²⁶ Dále pak § 13 udávající důvody pro udělení azylu za účelem sloučení rodiny [...] (2) „Rodinným příslušníkem se pro účely sloučení rodiny podle odstavce 1 rozumí a) manžel nebo partner azylanta, b) svobodné dítě azylanta mladší 18 let, c) rodič azylanta mladšího 18 let, d) zletilá osoba odpovídající za nezletilou osobu bez doprovodu podle § 2 odst. 1 písm. h), nebo e) svobodný sourozenec azylanta mladší 18 let.“²⁷

[...] (4) „V případě polygamního manželství, má-li již azylant manžela žijícího s ním na území České republiky, nelze udělit azyl za účelem sloučení rodiny další osobě, která je podle právního řádu jiného státu manželem azylanta.“²⁸

Posledním je § 14, který má na starost humanitární azyl a paragrafy 14a a 14b, které spravují udělení doplňkové ochrany. Zajímavým doplněním je fakt, že o azyl a doplňkovou ochranu žádáme vždy společně. Nelze žádat buď jen o azyl, nebo jen o doplňkovou ochranu. Položme si otázku, jak vlastně jednat a co dělat, když bychom se dostali do situace, kdy budeme mezinárodní ochranu potřebovat. Pro takovýto případ zde existuje „žádost o mezinárodní ochranu“, kterou lze podat v jakékoliv době, avšak s pádným odůvodněním, proč o ni žádáme, při pobytu v České republice. O přidělení azylu i doplňkové ochrany je rozhodováno v jednom společném řízení, které se nazývá „řízení o mezinárodní ochraně“. Během tohoto řízení je subjekt označen jako „žadatel o azyl“. Vyskytují se zde určité problémy, kdy má společnost sklony zaměňovat termín „žadatele o azyl“ s termínem „uprchlíka“ či „azylanta“. Zde je třeba brát v potaz, že žadatelem o azyl se rozumí člověk, který o sobě tvrdí, že je uprchlík a žádá mezinárodní ochranu před pronásledováním nebo nebezpečím na jeho životě. Z toho plyne, že každý uprchlík je nejprve žadatelem, ale ne každý žadatel bude později uznán uprchlíkem. Za velmi stěžejní informaci považuji fakt, že pokud není žadatel o azyl vyhověno a není označen uprchlíkem, tak je vyhoštěn z České republiky a navrácen do země původu. Aby bylo těmto následkům předcházeno, tak je tu pro pomoc „žadatelům o azyl“

²⁶ Zákon o azylu. *Zákony pro lidi.cz* [online]. Zlín: AION CS, 2010 [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <https://zakonyprolidi.cz/cs/1999-325>

²⁷ Zákon o azylu. *Zákony pro lidi* [online]. Zlín: AION CS, 2010 [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-325>

²⁸ Zákon o azylu. *Zákony pro lidi* [online]. Zlín: AION CS, 2010 [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-325>

několik společností, které mají za cíl, zabránit vyhoštění a navrácení do rodné země. Patří mezi ně například:²⁹

- **UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees, neboli Komisarát OSN pro uprchlíky** je úřad OSN pro pomoc uprchlíkům. Organizace vznikla na základě rozhodnutí Valného shromáždění OSN v roce 1950, fungovat však začala až v roce 1951. Státy, které se v té době ještě zotavovaly z ničivých následků druhé světové války, chtěly zajistit, že bude existovat silná organizace, která bude stát za zájmy uprchlíky, a která je bude chránit při hledání azylu. UNHCR bylo také pověřeno pomáhat vládám najít pro uprchlíky „trvalá řešení“.

Jako příklady je možné uvést země s největšími žádostmi o azyl v Evropě Patří mezi ně těchto sedm (ČR, Bulharsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko), kde bylo mezi roky 2006 a 2010 podáno asi 77 800 žádostí o azyl. V roce 2010 požádalo v tomto regionu o mezinárodní ochranu 12 000 lidí. Nejvíce v Polsku, následně Maďarsku, Bulharsku, Rumunsku, Slovensku, České republice a Slovinsku, nejmenší země regionu, která evidovala jen 210 žádostí. Nejčastější země původu žadatelů se v jednotlivých zemích liší. Přičemž nejvíce žadatelů ve výše uvedených zemích střední Evropy pocházelo z Afghánistánu, Gruzie, Iráku, Pákistánu, Srbska a Turecka. Pro UNHCR je cílem efektivita azylového systému, která má právě v řízení o udělení mezinárodní ochrany klíčový význam. V okamžiku, kdy je systém rychlý a spravedlivý, tak každý žadatel, který je uprchlíkem, tento status získá, zatímco ti, kteří na ochranu nárok nemají, ji nezískají.

- **Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU)**, která má pobočky v Praze, Brně, Ostravě, ale i v Plzni. Jedná se o nevládní humanitární organizaci, která byla založena v roce 1991 jako občanské sdružení. Hlavní náplní organizace je poskytování bezplatného právního a sociálního poradenství žadatelům o mezinárodní ochranu a dalším cizincům v České republice. OPU pořádá nepřetržité množství vzdělávacích programů, a to jak pro laickou, tak i pro odbornou veřejnost a mnoho dalších aktivit

²⁹ Azyl. *Asociace pro právní otázky imigrace* [online]. Praha: Praha, 2018, 2018 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: http://www.asimos.cz/Zivotni-situace/Azyl/#Co_je_azyl

zaměřených na podporu integrace cizinců. Jedním z hlavních cílů této organizace je boj proti xenofobii a rasismu.

Nejsou to jen organizace věnující se poskytování pomoci a poradenství žadatelům o azyl, ale jedná se také o organizace, které se zabývají otázkou migrace a migranty jako takovými. Jako příklady lze uvést **InBázi**, která poskytuje aktivity pro matky s dětmi, vzdělávací kurzy v češtině, angličtině a francouzštině nebo doučování pro děti migrantů:

- **META – Sdružení pro příležitost mladých migrantů**, které se věnuje integraci žáků-cizinců do vzdělávacího systému. META poskytuje vzdělávací aktivity a doučování.
- **IOM – Mezinárodní organizace pro migraci**, která se zaměřuje na pracovní migraci a na prevenci proti obchodu s lidmi. Dále také na integraci cizinců v ČR.
- **MPLP – Most pro lidská práva**. Hlavní náplní je poskytování sociálního poradenství, kurzy češtiny, kurzy sociální adaptace, orientace na trhu práce apod.

Pro představu počtu žádostí o mezinárodní ochranu slouží tabulka níže:

Tabulka č. 1: Počty žádostí o mezinárodní ochranu v jednotlivých měsících roku 2017

měsíc		ŽÁDOSTÍ CELKEM <i>APPLICATIONS TOTAL</i>	z toho <i>of which</i>	
<i>month</i>			nové žádosti <i>new applications</i>	opakované žádosti <i>repeated applications</i>
leden	<i>January</i>	132	111	21
únor	<i>February</i>	103	88	15
březen	<i>March</i>	119	97	22
duben	<i>April</i>	96	73	23
květen	<i>May</i>	140	112	28
červen	<i>June</i>	122	93	29
červenec	<i>July</i>	142	107	35
srpen	<i>August</i>	120	85	35
září	<i>September</i>	112	94	18
říjen	<i>October</i>	144	11	33
listopad	<i>November</i>	117	88	29
prosinec	<i>December</i>			
CELKEM	TOTAL	1 347	959	288

Zdroj: MVČR³⁰, Z této tabulky vyplývá, že 100 žádostem bylo vyhověno.

³⁰ Statistické zprávy o mezinárodní ochraně za jednotlivé měsíce v roce 2017. MVČR: *Statistické zprávy o mezinárodní ochraně za jednotlivé měsíce v roce 2017* [online]. Praha: MVČR, 2017, 2017 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/statisticke-zpravy-o-mezinarodni-ochrane-za-jednotlive-mesice-v-roce-2017.aspx>

1.2 Sociologická šetření vývoje informovanosti o migraci

Další část práce se bude věnovat povědomí české společnosti o průběhu migrace a o tom, jak se česká společnost vypořádává s přijímáním migrantů, a migranty samotnými, do naší země.

Na otázku, zdali má vůbec Česká republika potřebu vyrovnávat se s tak masivním počtem přijímaných a nelegálních uprchlíků, odpovídá článek Jana Schrotha, který informuje o stavu migrujících do naší země. „V průměru to znamenalo zhruba tisíc lidí denně. Podle některých názorů jsou to počty, které může při fungujícím systému a při vzájemné spolupráci půlmiliardová Evropská Unie bez problémů zvládat a migrace je oproti roku předchozímu opět pod kontrolou. Hovořit nadále o evropské migrační krizi může být také paradoxní v globálním kontextu, kdy do Evropské Unie v roce 2016 zamířilo pouze přes půl procenta z více než 65 milionů uprchlíků na celé planetě. Přesto jsou stále silně slyšet názory, které situaci hodnotí dramaticky a varují před pokračující nekontrolovanou invazí.“³¹

Lze říci, že v rámci zvýšení opatření na zefektivnění řízení migrace ze strany evropských i národních institucí se v minulých měsících také zpřísnil systém identifikace a registrace nově přicházejících osob. Je zde ale stále faktor, který nám orientaci v této problematice a její terminologii ztěžují. Jedná se zejména o to, že je potřeba rozlišovat mezi:

- počtem těch, kteří byli uvedeni do systému při vstupu na evropskou půdu (tedy řádně zaregistrováni)
- těmi, kteří požádali o mezinárodní ochranu
- těmi, kterým byl azyl nebo doplňková ochrana opravdu udělena.

³¹ Jan Schroth: Do Evropy připlulo v roce 2016 výrazně méně migrantů. Zahynulo jich ale více než loni. *Faktus: Jan Schroth: Do Evropy připlulo v roce 2016 výrazně méně migrantů. Zahynulo jich ale více než loni* [online]. Faktus: Faktus, 2018, 2017 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://faktus.info/analyzy/do-evropy-priplulo-v-roce-2016-pres-stredozemni-more-kazdy-den-tisic-migrantu/>

Na nedostatky a potřebu zlepšení systému sběru a šíření dat poukazuje například studie *Ann Singleton „Migration and Asylum Data for Policy-making in the European Union: The problem with numbers“*.³²

Před analýzou názorů české populace na migranty, je nutný krátký exkurz do historie. Jako první bych ráda zmínila děkovnou řeč Annana Kofiho, který dostal významnou cenu za svobodu myšlení. Jeho řeč totiž posloužila jako požadavek pro EU, aby změnila svůj postoj proti migraci. Dále zde zmiňuje potřebu přijmout cizince, ale také ostatní pozitivní benefity, které sebou migrace nese. Kofi Annan upozornil na to, že bez vzrůstající imigrace, bude populace klesat k méně než 400 milionům (zatímco v roce 2000 činila populace 452 milionů obyvatel). Také jasně řekl, „že **EU v tomhle není sama**“. Japonsko, Rusko, Korea čelí mezi ostatními podobné možné budoucnosti – kde by pracovní pozice nebyly obsazeny a služby neposkytnuty, jako pokles ekonomiky a sociální stagnace. (Annan 2004).

Hovořil o problémech dnešního Evropského azylového systému, který je přetížen ekonomickými migranty, kteří prohlašují, že jsou uprchlíci, aby se dostali do Evropy. Zmiňoval problém, kdy se migranti snaží dostat do Evropy a svěří svůj život do rukou pašeráků. Tito lidé se pak stávají obětmi lidské přepravy a ilegální sítě, například v nucené prostituci. Poprvé zmiňuje pojem „*tichá krize lidských práv*“. V jádru celé této řeči bylo požadování otevření Evropy pro legální migrační plán, který bude prospěšný pro všechny zúčastněné. Evropa by tak získala kvalifikované a nekvalifikované pracovníky, které potřebuje a získala by tak i jejich přínos pro vědu, umění, sport atd., zatímco jejich původní země budou profitovat z plateb, poslaných zpět migrantskými pracovníky. (Annan, 2004)

Annan uvádí: „**migranti potřebují Evropu, ale Evropa také potřebuje migranty**.“³³ Evropa Evropou lakomější, chudší, slabší a starší. Kdežto otevřená Evropa bude Evropou férovější, bohatší, silnější a mladší. Tohle všechno ovšem za předpokladu, že budeme schopni dobře řídit migraci. (Annan, 2004)

³² Jan Schroth: Do Evropy připlulo v roce 2016 výrazně méně migrantů. Zahynulo jich ale více než loni. *Faktus: Jan Schroth: Do Evropy připlulo v roce 2016 výrazně méně migrantů. Zahynulo jich ale více než loni* [online]. Faktus: Faktus, 2018, 2017 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://faktus.info/analyzy/do-evropy-priplulo-v-roce-2016-pres-stredozemni-more-kazdy-den-tisic-migrantu/>

³³ Annan, K: Address of the UN Secretary-General Kofi Annan to the European Parliament upon receipt of the Andrei Sakharov Prize for freedom of thought, European Parliament, Brussels, United Nations in Belarus [online]. <http://un.by/en/news/world/2004/29-01-04.html>. Accessed 12 March 2012.

Také poukazuje na těžkosti spojené s migrací. V jeho řeči citoval slova švýcarského autora Maxe Frische, který se vyjádřil o programech, které si pokládají za cíl, přilákat cizince do západní Evropy. V roce 1960 uvedl: „*Žádali jsme pracovníky, ale dostali jsme místo toho lidi*“. Imigranti přinášejí do hostitelské společnosti rozdílnou kulturu, zvyky, rozdílné jazyky a náboženství. Klíčem k vzájemné koexistenci mezi imigranty a jejich hostitelskými zeměmi musí být založena na integraci imigrantů do společnosti, do které přicházejí: „Integrace má dvě cesty. Imigranti se musí přizpůsobit jejich nové společnosti a společnost se musí zase přizpůsobit jim.“ (Annan 2004)

Veřejný názor v Evropě zůstává stále silně proti použití migrace jako řešení potřeb pracovního trhu. Tento názor stále více vyjadřuje strach z migrace na základě její problematické integrace některých členů menšiny žijící v západní Evropě. Ovšem tato situace se liší v každé zemi a záleží převážně na myšlence totožnosti uvnitř daných států, založených na různých faktorech: koloniální historie, zásady pro živobytí, rozsah veřejného sociálního systému atd.

Tímto tématem se zabýval Jef Huysmans, který ve svém díle zkoumá vztahy mezi imigrací a společností EU, s pozorností na hrozby, které občané EU vyjádří, pokud jde o migranty. Huysmans usoudil, že vyloučení jisté skupiny imigrantů z národní a evropské společnosti je motivováno postoji k „potřebě“ chránit sebe před jistými „riziky“ ztotožňování s imigrací. (Huysmans 2000)

1.2.1 Postoje k migrantům

V 60. a 70. letech minulého století se imigrace stále více soustřeďovala na veřejný zájem v západní Evropě. Jakmile byli imigranti viděni jako „hosté pracovního trhu“, bylo cílem ochránit místní trh práce. Snaha zastavení migrační pracovní síly na západ mohla být sledována, ale příliv migrantů skončil, jakmile rodinní příslušníci první vlny imigrantů přišli do Evropy. Až dosud nebyla migrace prioritou pro Evropské společenství. Zájem ES o tyto záležitosti se zvýšil až s příchodem Velké Británie, Irska a Dánska do Evropského společenství v roce 1973. V ES byla migrace začleněna v kontextu sociálního a ekonomického práva a budování pracovního trhu. Toto byl ale pohled, který se v 80. letech změnil. Imigrace se stále více stávala zpolitizovanou a jakmile se stal azyl předmětem

politické debaty, tak to hned bylo posuzováno jako migrantské pracovní síly, které vstupují do Evropského společenství. V politických diskuzích se stala imigrace více příznivější s ohledem na ochranu veřejného pořádku a zachování domácí stability. Zabezpečení rozsahu migrace a názor, že imigrace je nebezpečná pro tzv. domácí společnost zesílily. Migrace byla identifikována jako klíčový faktor „slábnoucí národní a sociální stejnorodosti“. (Huysmans 2000) Ta byla viděna jako nebezpečí pro reprodukci existenční sociální struktury a systémů (bez ohledu na to, jak reálná a virtuální tahle hrozba je). Huysmans rozděluje nebezpečí, které političtí činitelé a veřejnost přisuzovala imigraci, do tří hlavních kategorií:

- vnitřní bezpečnost,
- kulturní bezpečnost,
- krize sociálního státu. (Huysmans 2000)

Huysmans dále tvrdí, že zabezpečení migrace je proces, který znamená, že migrace jako taková se přesouvá z normálního tématu veřejné diskuse a stává se veřejnou hrozbou, která potřebuje sociální péči a pozornost ze strany politiků, kteří jsou spojeni s občany, kteří jim dávají svůj souhlas a podporu. Zabezpečení v Evropě pramení ze třech provázaných témat:

- vnitřní bezpečnost,
- kulturní bezpečnost a
- krize sociálního státu

V dnešní době je migrace klíčovým aspektem vnitřní bezpečnosti individuálních států Evropské unie, jakmile má potenciál kombinovat otázky bezpečnosti s otázkami národní a kulturní totožnosti. Toto je také hlavním tématem uvnitř EU, které je naznačované skrz diskusi „Pevnost jménem Evropa“. Jedná o odstranění vnitřních hranic, ale zpřísnění venkovních hranic. Nové členské státy musí akceptovat Schengenskou dohodu a zabývat se požadavky starých členských států, které nahlíží na migraci jako na vztah k zabezpečení rizik. Dle Huysmana není migrantská politika ucelená. Tvrdí, že se zabývá strachem z návratu staré Evropy, kdy extrémní nacionalismus zapříčinil dvě světové války. Důraz je kladen na to, jaké stanovisko zastává EU. Na jedné straně postoje k nacionalismu a xenofobní reakci proti imigrantům, na straně druhé oficiální podpora EU proti nacionalismu, rasismu a xenofobii.

V dnešní Evropě se stala migrace ústředním tématem a tématem, skrz které jsou spojována i ostatní témata. Jedná se například o vízovou politiku, žádosti o azyl, migrantskou integraci, sociální právo distribuce a kulturní rozmanitost řízení.

Na migraci jako takovou mají vliv média, která ji ztvárňují k obrazu svému. Co se týče České republiky, tak zde nebyla otázka migrace po dlouhou dobu vznesena jako jedno z klíčových témat pro politickou nebo veřejnou debatu, ale citlivost vůči tomuto fenoménu vzrůstá a bude pravděpodobně ve vzrůstu pokračovat stejně jako počet imigrantů v České republice. Výsledek průzkumu v EU v roce 2007 upozornil, že jen 5 % české populace, v porovnání s 15 % EU populace (napříč 27 státy), vidí migraci jako jeden z klíčových problémů čelících jejich zemi v dnešní době. Podobné to bylo i u otázky: „Co by měly EU instituce zdůraznit?“ 17 % Čechů odpovědělo, že by to měly být právě otázky migrace, kdežto průměr EU, shodující se s touto reakcí, je 29 % respondentů. V roce 2010, uprostřed ekonomické krize, výsledek evropského měření indikoval, že mezi těmito respondenty, dotazovanými v ČR, 13 % zmínilo imigranty jako jednu ze dvou nejhlubších záležitostí čelících Evropské unii.³⁴

Migrace nebyla dominantním tématem veřejné diskuse v ČR, jak už je zmíněno výše, ačkoliv jsme byli, a jsme, neustále vystavováni a médií konfrontováni informacemi o migrantské politice. Česká společnost nicméně dostává dva typy informací o migraci. Na jedné straně je imigrace představována jako reálná hrozba pro Evropu, kde jsou „vlny“ ilegálních migrantů, kteří jsou spojováni se vzrůstajícím zločinem nebo dokonce terorismem. Stejně tak jsou vnímáni jako hrozba pro kulturní totožnost od tzv. zahraniční totožnosti, která je ztvárněna jako neslučitelná s Evropskou hodnotou. Na druhé straně posluchači a příjemci médií jsou informováni o snižující se evropské populaci a o následném nedostatku pracovní síly v mnoha odvětvích výroby, služeb a sektorech moderních technologií.³⁵

Názornou ukázkou o trendu protichůdných postojů je česká rádiová stanice Rádio Česko (část z českého veřejného rádiového systému – dobře rozpoznávané rádiové vysílání soustředěných na zprávy a analýzy). Během 13. září 2007 probíhalo vysílání rádiového programu

³⁴ Murad S. (2014) Questioning Migration in the Czech Republic Before the 2009 Economic Crisis. In: Walton-Roberts M., Hennebry J. (eds) Territoriality and Migration in the E.U. Neighbourhood. International Perspectives on Migration, vol 5. Springer, Dordrecht

³⁵ Murad S. (2014) Questioning Migration in the Czech Republic Before the 2009 Economic Crisis. In: Walton-Roberts M., Hennebry J. (eds) Territoriality and Migration in the E.U. Neighbourhood. International Perspectives on Migration, vol 5. Springer, Dordrecht

„Zahraniční noviny“, kde moderátor, zatímco četl z mezinárodních novin, informoval posluchače o „kontrolovaném otevření Evropy“ a představení tzv. „modrých karet“ bývalým viceprezidentem Evropské komise – Franco Frattini. Projekt tzv. „modrých karet“, podobný americkým zeleným kartám, které poskytovaly permanentní trvalý pobyt imigrantům, byl představen v rámci kontextu stárnutí a poklesu pracovní síly, jenž je viditelný v EU a následná potřeba [...] „otevřít trh práce milionům pracovníků z Asie a Afriky.“ Poté, co hlasatel přečetl tuto zprávu, začal číst citace z článku v německých novinách „Berliner Zeitungen“, ve kterých zmínil:³⁶

„Evropa by pravděpodobně, k jejímu vlastnímu zklamání, nebyla připravena absorbovat tak ohromnou vlnu cizinců, protože by to ztratilo její dynamiku. Od této doby je v Evropě a v Německu cizinec pokládán jako veřejná hrozba. Pro srovnání – Kanada, Austrálie nebo USA přijímají mladé a vzdělané lidi z celého světa, kteří pak tvoří dynamickou společnost, která hledá změny a má odvalu experimentovat. Setkání s různými kulturami je pro všechny, kteří se účastní velké výzvy.“³⁷

Tak to by bylo jen pro ukázkou mediálního klimatu v České republice.

Zatímco James Hollifield ve své práci jasně uvádí: **„pokud státy chtějí podporovat volnější trh a investice, musí být připraveny řídit vyšší úroveň migrace.“** (Hollifield 2004)

1.2.2 Migrace v ČR v období po 2. světové válce

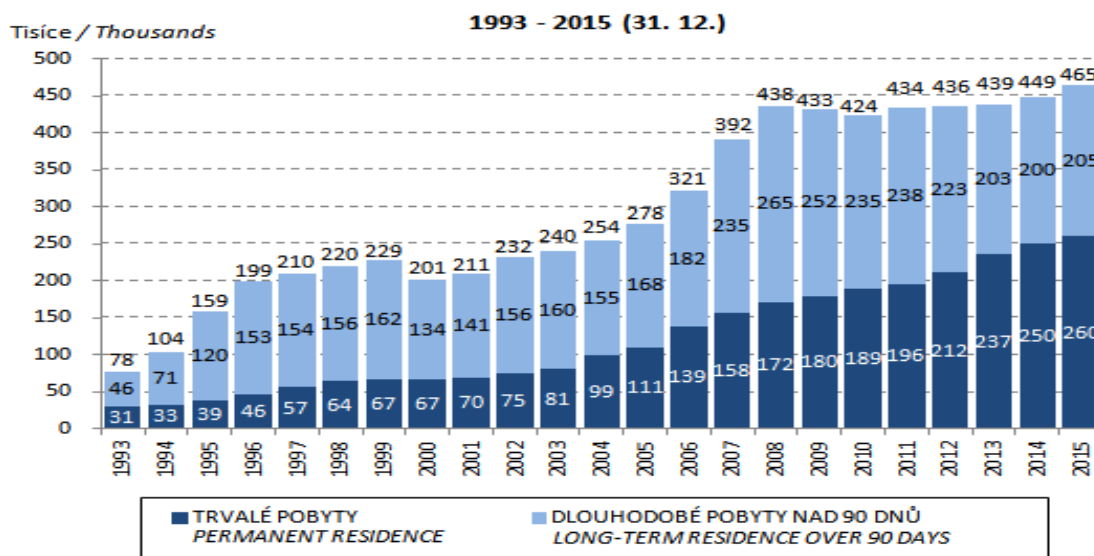
Před 2. světovou válkou byla ČR (tedy část Československa) jedna z nejvíce heterogenních míst v Evropě. Nicméně, nutno říci, že kvůli tragickým historickým událostem, které se přihodily během 2. světové války a později na začátku 90. let, kdy bylo Československo rozděleno do dvou států, České a Slovenské republiky, tak tím se stala jedním z nejvíce homogenních států. A nyní, díky migraci, členství v EU a globalizaci se ČR stává rapidně

³⁶ Murad S. (2014) Questioning Migration in the Czech Republic Before the 2009 Economic Crisis. In: Walton-Roberts M., Hennebry J. (eds) Territoriality and Migration in the E.U. Neighbourhood. International Perspectives on Migration, vol 5. Springer, Dordrecht

³⁷ Murad S. (2014) Questioning Migration in the Czech Republic Before the 2009 Economic Crisis. In: Walton-Roberts M., Hennebry J. (eds) Territoriality and Migration in the E.U. Neighbourhood. International Perspectives on Migration, vol 5. Springer, Dordrecht

rozmanitou. Zde můžeme vidět, že Česká republika prochází neustálým vývojem a změnami, které se nás velice dotýkají a ovlivňují nás. Názorným příkladem může být graf o vývoji počtu cizinců v ČR podle typu pobytu:

Graf 3: Vývoj počtu cizinců v ČR podle typu pobytu

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie MV ČR

Zatímco v roce 1993 bylo v ČR 78 000 cizinců, do roku 2000 se počet cizinců více než zdvojnásobil na hodnotu 201 000. V roce 2005 počet vzrostl na 278 000 a na konci roku 2008 se vyšplhal přibližně k 439 000 (ČSÚ 2012).

Z 361 709 cizinců žijících a pracujících v ČR bylo 284 551 zaměstnanců registrováno na úřadu práce a 77 158 drželo platnou obchodní licenci (ČSÚ 2012).

Co je nutné brát v potaz je fakt, že nezaměstnanost v ČR byla v roce 2008 4,4 %, v roce 2009 6,7 % a do roku 2010 se zvedla na 7,3 % (ČSÚ 2012). Zde uvedené charakteristiky plus rapidně stárnoucí obyvatelstvo v ČR, spojeny s nízkou porodností jsou další faktory, které si zasluhují zvážení, když mluvíme o migrantské situaci v ČR.

1.2.3 Sociologická šetření

Úvodem této kapitoly je potřeba zmínit, že vzhledem k předpokládaným zvyšujícím se migračním vlnám, budou i obyvatelé evropských zemí, které byly ještě donedávna stranou

těchto hlavních migračních tendencí, konfrontování a nucení postavit se v tvář přílivu migrantů.

Problémem je i větší dostupnost cestování, lákavé obrázky dalekých, neznámých krajů v médiích, nerovnoměrnost ekonomického rozvoje různých zemí a částí světa, politické problémy a další konflikty vytláčují lidi z jejich rodných zemí a lákají je stěhovat se jinam.

Většina přistěhovalců ve světě stejně jako v ČR se skládá z příznivců tzv. cirkulační pracovní migrace, tzn. fenoménu přetrvávajícího dočasného stěhování za účelem zvýšení buďto vlastního ekonomického statusu nebo statusu své rodiny v zemi, z které pochází. Rizikem této teorie je ovšem fakt, že jedincova intenzita vztahu se zemí, ze které pochází, klesá a jedinec se jednou provždy usazuje v zemi cílové.

Pro migranty, kteří se hodlají usadit v určité zemi, nastává složitý proces přizpůsobení se novým podmínkám v majoritní společnosti. Nově přistěhovalí migranti se často nacházejí v napětí spojeném se změnou prostředí, jazykovou a kulturní bariérou nebo se mohou dokonce potýkat s problémy na pracovním trhu. Jejich adaptace je na jednu stranu ovlivněna psychologickými vlastnostmi jedince a sounáležitostí minoritní a většinové populace, na druhou stranu také imigrační politikou země, do které přicházejí a přístupem majoritní skupiny k imigrantům.

Existují různé způsoby adaptace migrantů na nové prostředí od plnohodnotné naturalizace a získávání občanství po absolutní vyloučení. Tolerance vůči migrantům je spojena nejen se souhlasem s pobytem cizinců na území mateřské země, ale také se vzájemným respektem, rovnoprávností všech lidí bez ohledu na etnickou, rasovou nebo národnostní příslušnost. Základem soudobé společnosti není pouhé přijetí migrantů do většinové populace, ale také jejich začlenění do kulturního a sociálního života majority a zároveň umožnění migrantům udržovat si aspekty vlastní kultury a vlastních prvků.

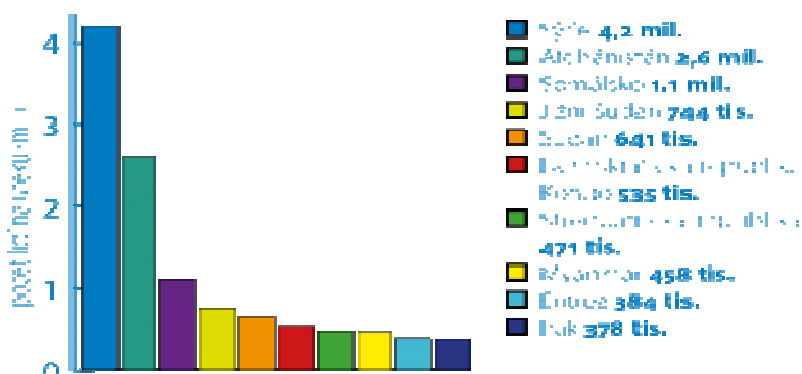
Od roku 1989 se Česká republika musí vypořádávat s obrovskými migračními toky. Podle statistik Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie Ministerstva vnitra ČR ke konci roku 2001 na území České republiky pobývalo něco kolem 200 000 cizinců, kteří vlastnili povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu. Z toho plyne, že problémy mezinárodní tolerance a přizpůsobení se do nového prostředí se s největší pravděpodobností týkají 2 % populace této země. 2 %, ačkoliv se nezdají být pro celkovou populaci příliš významná, se postupně zvyšují a pomalu se přibližují statistikám vyspělých západoevropských zemí. Nejde

proto si nevšimnout nárůstu migračních pohybů, které se odehrávají v jejich zemi, a s tím spojeného zvyšování přistěhovalců. Je jasné, že mínění více konzervativních společností budou déle trvat na zachování patriotismu, a tudíž budou, jako patrioté, méně tolerantní vůči přistěhovalcům, kteří dosavadní stav narušují. Postoje českého obyvatelstva k migrantům, se kterými žijí v pospolitosti, je o něco kladnější než k nově přicházejícím cizincům. Migranti, kteří si vybojovali tzv. právo na zvláštní zacházení a udržení vlastní kultury poměrně dobře zapadají do života většinové společnosti. Umějí a chtějí se sdružovat a hájit vlastní zájmy. Nově příchozí do dané země jsou na tom mnohem hůře, musí se vyrovnat se změnou prostředí a také s tím, že ve společnosti, do které přicházejí, budou ještě dlouho označováni jako „cizinci“.

A čím je způsoben odchod lidí z jejich vlasti? Proč lidé utíkají? Otázka, kterou si může pokládat nejen občan České republiky. Ale nejen u nás, všude ve světě se s touto otázkou setkáváme. Odpovědí jsou nám konflikty, pronásledování, násilí a porušování lidských práv. Ovšem ne vždy daní lidé chtějí opustit svoji zemi a chtějí dobrovolně opustit to, co mají tak rádi. Jenže právě již zmíněné pronásledování, násilí a narušení lidských práv, vede k nucenému vysídlování po celém světě, zejména pak v oblastech Středního Východu a subsaharské Afriky. Až 5 milionů bylo v roce 2015 nuceno prchat v rámci své země (4,2 mil.) nebo i mimo ni (839 tis.). Dostáváme se tím k ohromujícímu číslu, kdy celkový počet nuceně vysídlených osob dosáhl téměř 60 milionů.³⁸

³⁸ Nucené vysídlování a žádosti o azyl ve světě, Evropě a České republice. *Lidé v pohybu: Nucené vysídlování a žádosti o azyl ve světě, Evropě a České republice* [online]. Praha: NaZemi, 2018, 2018 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <https://lidevpohybu.eu/informace/data-a-cisla/>

Graf 4: Nuceně vysídlené osoby do celého světa (v mil.)

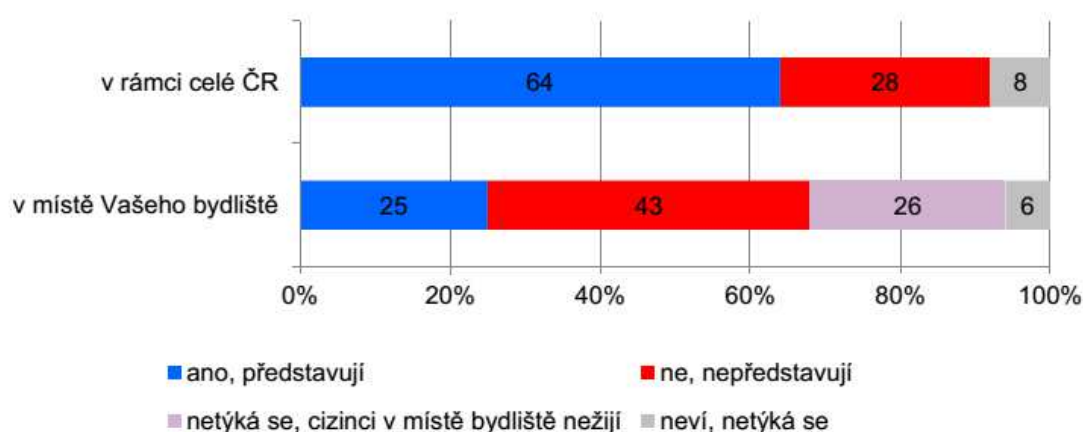
Zdroj: UNHCR 2015

První desítka zemí, které migranty do první poloviny roku přijaly, sousedí se zeměmi, ze kterých lidé utíkají. Na Blízkém východě se jedná o Turecko, Pákistán, Libanon, Írán, Jordánsko a v subsaharské Africe pak Etiopie, Keňa, Uganda, Čad a Súdán.³⁹

V šetření z roku 2017 položilo Centrum pro výzkum veřejného mínění respondentům řadu otázek týkajících se postojů a názorů veřejnosti k cizincům. Respondenti se vyjadřovali k problematice cizinců žijících na území ČR a v místě jejich bydliště. Cílem bylo i zmapování toho, jak česká veřejnost vnímá cizince a jakou pozici ve společnosti si s nimi spojuje.

³⁹ Nucené vysídlování a žádosti o azyl ve světě, Evropě a České republice. *Lidé v pohybu: Nucené vysídlování a žádosti o azyl ve světě, Evropě a České republice* [online]. Praha: NaZemi, 2018, 2018 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <https://lidevpohybu.eu/informace/data-a-cisla/>

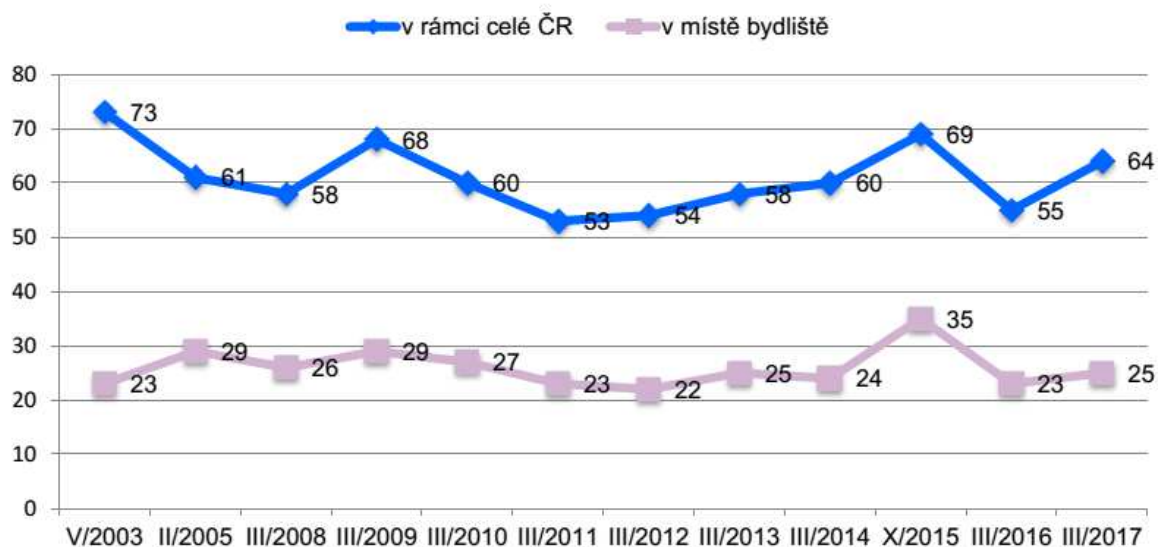
Graf 5: Představují nově příchozí občané jiných národností problém?

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR

Celých 64 % populace se shoduje, že příchozí jiných národností představují problém. Oproti tomu jen 28 % populace si myslí, že cizinci nepředstavují žádný problém a jen 8 % se domnívá, že se jich to netýká.

Graf 6: Podíly těch, kdo pokládají nově příchozí občany jiných národností za problém (časové srovnání v procentech)

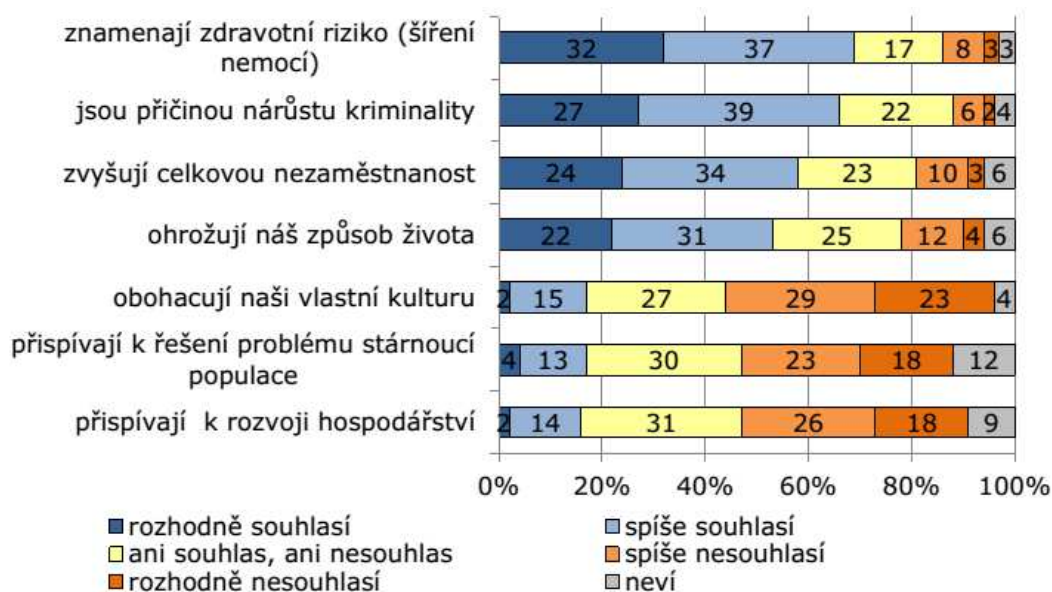
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR

Pokud se na hodnocení podíváme v dlouhodobějším vývoji, vidíme, že z minulého výzkumu z března 2016 se zvýšil o 9 % počet respondentů, kteří považují nově příchozí cizince za

problém v České republice. Oproti tomu v případě vnímání cizinců v rámci bydliště nedochází v rámci minulého šetření k velkému rozdílu.

Výzkum z roku 2016 se ještě zaměřil na otázku vnímání cizinců žijících dlouhodobě na území České republiky.

Graf 7: Názory na cizince dlouhodobě žijící v ČR (v %)

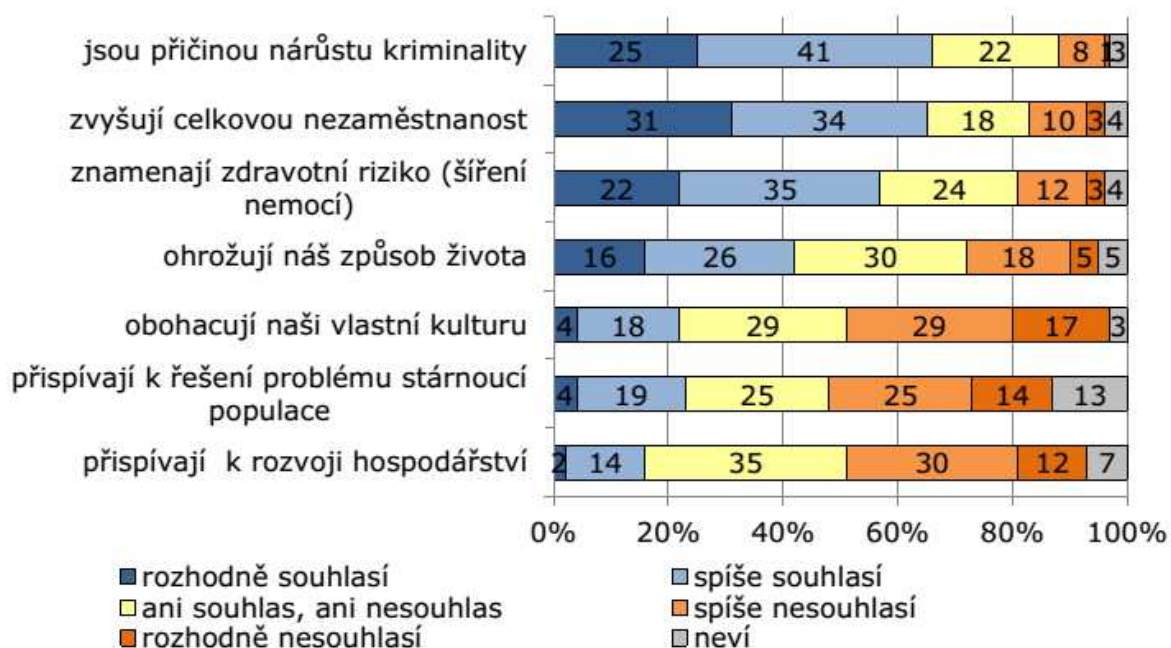

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR

Jak vyplývá z grafu, tak největší zastoupení odpovědí, ve kterých respondenti souhlasí s výrokem, bylo zaznamenáno u negativních názorů – cizinci znamenají zdravotní riziko ve smyslu šíření nemocí (souhlas vyjádřilo 69 % respondentů), jsou příčinou kriminality odpovědělo 66 % a zvyšují celkovou nezaměstnanost odpovědělo 58 %.

Oproti výzkumu z roku 2015 můžeme říci, že se názor společnosti na otázku, zdali znamenají nově příchozí nějaké zdravotní riziko, zvýšil za jeden rok o celých 10%. U otázky ohledně kriminality se zatím jednalo o celé 2% populace. Při dotazování, zdali zvyšují celkovou nezaměstnanost, se počet souhlasných odpovědí zvýšil o celých 7%.

Graf 8: Názory na cizince dlouhodobě žijící v ČR (v %)

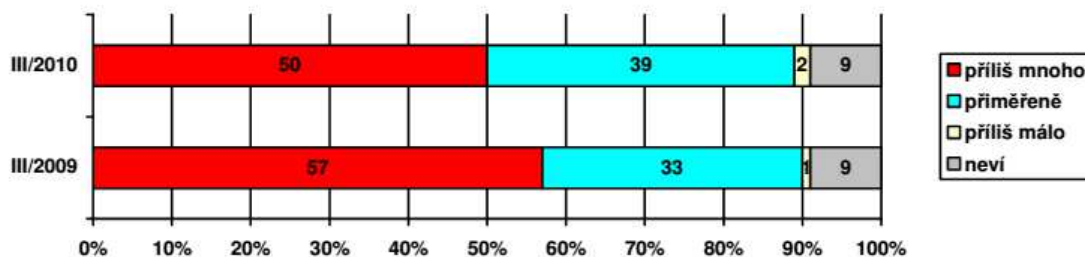

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR

Zajímavý se jeví výzkum prováděný Centrem pro výzkum veřejného mínění z roku 2011, který zahrnoval otázku: „Jsou obyvatelé různých národností, kteří přijeli nedávno, problémem pro celou zemi?“ Na tuhle otázku 53 % Čechů odpovědělo ano, což je v porovnání s výzkumem z roku 2017 o 11 % méně. 37 % odpovědělo ne a 10 % řeklo, že neví, což naznačuje, že kritická masa české populace věří, že cizinci jsou problémem pro ČR. (CVVM, 2011)

V rámci svého březnového šetření z roku 2010 CVVM (Centrum pro výzkum veřejného mínění) zkoumalo názory české veřejnosti na cizince dlouhodobě či trvale žijící v České republice. Jednalo se zejména o to, zda by cizinci měli právo v ČR dlouhodobě pobývat a zda by jim Česká společnost žít zde natrvalo. Dále se pak jednalo o fakt, zda má či nemá ČR přijímat uprchlíky, jestli by se měli cizinci přizpůsobovat našim zvykům, či nikoli, jestli jejich přibývání a přítomnost v České společnosti představují problém a zda je jich v ČR příliš mnoho či nikoliv.

Graf 9: Názory na množství cizinců žijících v ČR

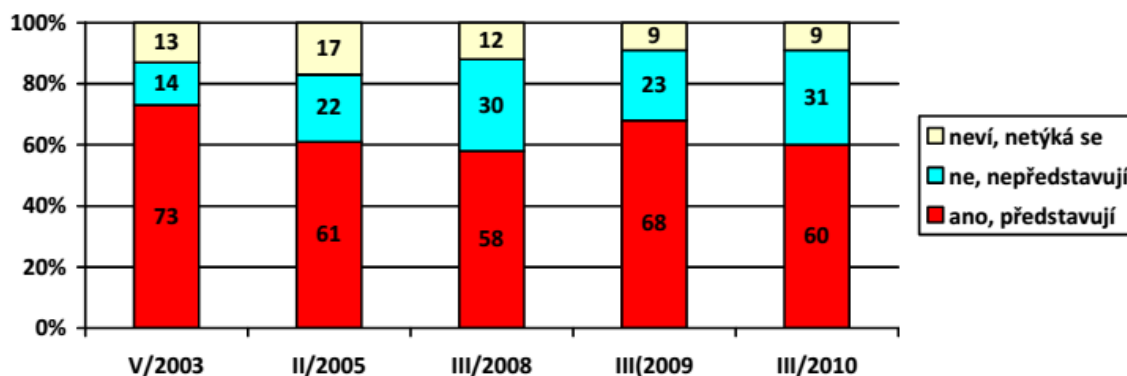
Otázka zněla „Domníváte se, že v současné době žije cizinců na území České republiky a) příliš mnoho, b) přiměřeně, c) příliš málo.“

Jak vyplývá z první poloviny hlasů-polovina respondentů si myslí, že je u nás příliš mnoho cizinců, kdežto jen 2 % populace si myslí, že je jich u nás příliš málo. Na rozdíl od loňského roku, tedy roku 2009, kdy byla otázka respondentům položena poprvé, se podíl těch, kdo považují množství cizinců v České republice za přílišné, snížil o 7 %. Jako protiklad k tomuto výsledku stojí podíl lidí hodnotících množství cizinců v ČR jako „přiměřené“, který o 6 % vzrostl.

Na otázku „Má ČR přijímat uprchlíky?“ odpovědělo 63 %, že by Česká republika měla přijímat jen některé uprchlíky a podle 23 % populace by je neměla přijímat vůbec.

Další podstatnou otázkou v tomto roce, bylo, zda „Představují cizinci problém v rámci celé ČR?“

Graf 10: Představují cizinci problém v rámci celé ČR?

Na tuto otázku odpovědělo celých 60 % populace, že cizinci představují problém pro Českou republiku. Markantní pokles procent jsme zaznamenali u respondentů, kteří se domnívají, že cizinci nepředstavují problém pro ČR – jedná se celkem o 31 %. Oproti tomu odpovědělo jen 9 % populace, že „neví“.

Pro srovnání uvedme studii, kterou provádělo Centrum pro výzkum veřejného mínění v roce 2008, která se zaměřila na postoje české veřejnosti k cizincům. *„V rámci svého březnového šetření CVVM zkoumalo názory české veřejnosti na cizince dlouhodobě či trvale žijící v České republice. Konkrétně byly zjišťovány postoje k tomu, zda by cizinci měli mít právo v ČR dlouhodobě pobývat a zda by jim měla Česká republika umožňovat usazování se zde natrvalo, jestli ČR má či nemá přijímat uprchlíky, zda by se cizinci dlouhodobě žijící v ČR měli přizpůsobovat našim životním zvyklostem, jestli jejich přítomnost představuje problém a jak by se mělo přistupovat k jejich zaměstnávání“* (CVVM, 2008).

Otázka zněla *„měli by cizinci v ČR mít vůbec možnost dlouhodobě pobývat, a) jen za určitých podmínek, b) měli mít možnost pobývat prakticky bez omezení?“* Z výzkumu je patrné, že názor na toto téma se v české společnosti velmi vyvíjel. Zatímco v roce 2003 odpovědělo 17% respondentů „vůbec ne“, v roce 2007 to bylo 10 % respondentů, tak v roce 2008 už to bylo jen „pouhých“ 8 % respondentů. Zde je vidět značný pokles agresivity vůči uprchlíkům vůbec.

Dále v roce 2003 odpovědělo 73 % respondentů, že by to mělo být uprchlíkům povoleno *„jen za určitých podmínek“*. Posléze, v roce 2007 to byl o 1 % vyšší počet respondentů a v roce 2008 to bylo celých 80 %.

Překvapivě odpověď *„bez omezení“* zvolilo v roce 2003 jen 5 %. V roce 2007 12 % a v roce 2008 9 % respondentů.

Odpověď *„nevím“* pak volilo v roce 2003 5 %, v roce 2007 4 % a v roce 2008 jen 3 % respondentů.

Tento výzkum se zabývá názory na dlouhodobý pobyt až do roku 2011, kdy můžeme vidět, že čtyřpětinová většina (79 % respondentů za rok 2011) odpověděla možností *„jen za určitých podmínek“*, 8 % uvedlo *„prakticky bez omezení“*, takže zde můžeme vidět stále se měnící koeficient. A podle občanů by cizincům nemělo být vůbec umožněno dlouhodobě u nás

pobývat. 3 % dotázaných uvedla možnost „nevím“. Avšak je dobré si všimnout, že oproti roku 2003 je zde patrný zřetelný úbytek lidí, kteří jsou zcela proti dlouhodobému pobytu cizinců v ČR. Názory veřejnosti na množství cizinců žijících v ČR byly v letech 2010–2015 poměrně stabilní, když jejich množství označovala za příliš velké vždy přibližně poloviny dotázaných. (CVVM, 2017)

Jak tvrdí CVVM: „*souhlas s neomezeným pobýváním cizinců v zemi se zvyšuje se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti respondenta. Názor, že cizinci by vůbec neměli mít právo v ČR dlouhodobě pobývat, se více objevoval mezi lidmi se základním vzděláním, dotázanými se špatnou životní úrovní a nevoliči bez stranické afilace*“ (CVVM, 2011).

Když byli čeští občané tázáni, zda: „imigranti přispívají naší zemi“ v průzkumu Eurobarometru v roce 2008, 77 % z nich nesouhlasilo a pouze 17 % souhlasilo. Hned po České republice následovalo Lotyšsko, kde 76 % obyvatel nesouhlasí a 15 % s výrokem souhlasí. Zemí s nejvíce pesimistickým pohledem na přispívání imigrantů v zemi bylo Maďarsko - 10 % respondentů souhlasilo, že imigranti přispívají hodně dané zemi, zatímco 82 % nesouhlasilo (8 % odpovědělo nevím). Na opačné straně stupnice bylo Švédsko s 83 % respondentů, kteří souhlasí, že imigranti přispívají dané zemi. Další významná část respondentů, která souhlasila, byla v Portugalsku, Španělsku, Finsku, Irsku, Lucembursku, Dánsku, Holandsku a Francii. Průměr celé EU (27 států) je 47 % obyvatel nesouhlasí s výrokem, že imigranti přispívají naší zemi. Zatímco 44 % obyvatel EU souhlasí (Eurobarometr 2008).

PRAKTICKÁ ČÁST

1.3 Výzkumná část

Empirická část bakalářské práce, která navazuje na část teoretickou, prezentuje výsledky a hodnocení kvalitativního výzkumného šetření. Výzkum byl veden pomocí osobní komunikace s respondenty – interview.

Cílem výzkumné části bakalářské práce bylo zmapovat povědomí vybrané skupiny pedagogů základní školy o fenoménu migrace, dosáhnout dílčích cílů o větší informovanosti ohledně této problematiky a zvýšit tím připravenost na případné tázání v oboru školství.

Výzkumné otázky

Hlavní výzkumné otázka

- Jaká je informovanost pedagogických pracovníků ohledně fenoménu migrace?
- Jak dokáží rozlišovat mezi jednotlivými pojmy v oblasti migrace?
- Mají pedagogičtí pracovníci objektivně lepší informovanost, pokud se o danou problematiku sami zajímají a informace aktivně vyhledávají?

1.3.1 Metodologie výzkumu

Pro výzkumnou část bakalářské práce byl zvolen metodicky vedený rozhovor, který je v sociologii hojně využíván jako jedna ze základních výzkumných metod – jedná se o výzkumnou a diagnostickou techniku, která spočívá v přímém dotazování respondentů.

Rozhovor, tedy interview je velice využívaná metoda v případě zkoumání menšího počtu respondentů. Kvalita informací získaných rozhovorem je závislá na úrovni jeho stavby a samozřejmě na spolehlivosti a pravdivosti výpovědí lidí, kteří se výzkumu účastní. Velkým problémem u této metody je správná formulace otázek. *Rozhovor je založen na přímém dotazování, tedy na verbální komunikaci výzkumného pracovníka s respondentem nebo s více*

respondenty.⁴⁰ Způsoby užití této metody rozdělujeme podle několika hledisek. Jedná se o počet osob, které se rozhovoru účastní:

- rozhovor individuální (výzkumný pracovník dotazuje jen jednu osobu) a
- rozhovor skupinový.⁴¹

Dalším kritériem pro rozhovor je struktura otázek. Podle toho dělíme rozhovor na:

- standardizovaný (strukturovaný)
- nestandardizovaný (nestrukturovaný).

Standardizovaný rozhovor se uskutečňuje na základě otázek, jejichž znění a pořadí jsou přesně určeny a alternativy odpovědí jsou předem připraveny. Jedná se vlastně o dotazník, který výzkumník zadává ústní formou. Jeho výsledky jsou snáze zpracovatelné než výsledky rozhovoru, který je použit v této práci. Zde jsem použila metodu nestandardizovaného rozhovoru, který probíhá o něco pružněji. Zde si samozřejmě výzkumník musí také připravit základní okruhy otázek, které bude klást, a strukturu celkového rozhovoru. Výše zmíněná podoba rozhovoru sebou nese ta pozitiva, že obsah, pořadí a formulace otázek závisí na tazateli, který se přitom nemusí držet žádného schématu (Skalková 1983)

Požadavky kladené na efektivitu této metody jsou v souladu s metodou dotazníku. Prioritním požadavkem je formulovat otázky tak, aby ověřovaly výzkumné otázky šetření. Nejedná se o pouhé sbírání faktů nebo názorů lidí na určité jevy.

Příprava rozhovoru by měla obsahovat tyto činnosti:

- jasné vymezení problému
- určení vzorku respondentů
- volbu typu rozhovoru a stanovení jeho plánu

⁴⁰ ŠVARCOVÁ-SLABINOVÁ, Iva. *Základy pedagogiky*. Praha: Vydavatelství VŠCHT, 2005. ISBN 80-708-0573-0.

⁴¹ ŠVARCOVÁ-SLABINOVÁ, Iva. *Základy pedagogiky*. Praha: Vydavatelství VŠCHT, 2005. ISBN 80-708-0573-0.

- formulace otázek
- prověření a zpřesnění otázek v předvýzkumu

Dle Švarcové je dobré začínat rozhovor obecnými otázkami, které uvedou respondenta do okruhu problematiky, postupně přicházet k otázkám speciálním a teprve až uprostřed rozhovoru klást hlavní otázky, které jsou předmětem daného zkoumání. Na závěr klást otázky osobní povahy, jejichž zodpovězení vyžaduje vzájemnou důvěru (Švarcová 2005).

Pro srovnání se nám ovšem nabízí mnoho dalších struktur rozhovoru, z kterých je možno usoudit, že rozhovor jako takový nemá jednoduše, přesně daná kritéria. Jedná se spíše o jakousi podporu, kostru, podle které se můžeme, ale také nemusíme, při tvorbě rozhovoru řídit.

Další metodologie dělí strukturu rozhovoru na 5 dílčích částí.

1. Úvod rozhovoru - smysl rozhovoru, cíle
2. Rozehřátí – otázky mezi tazatelem a respondentem (o kvalitě prostředí, ve kterém se rozhovor odehrává)
3. Hlavní rozhovor – moje otázky
4. Zchladnutí – směřovat rozhovor do neformální roviny
5. Uzavření – poděkování a rozloučení⁴²

Analytická jednotka

Výzkumnou jednotkou byli pedagogičtí pracovníci ZŠ ve Lnářích. Z celkového počtu 7 pedagogických pracovníků bylo ochotno všech 7 zodpovědět otázky v rozhovoru. Ačkoliv rozhovor byl dobrovolného charakteru, nesetkala jsem se s pasivitou a neochotou respondentů odpovídat nebo se dokonce rozhovoru nezúčastnit.

⁴² Kvalitativní rozhovor. *Veřejné služby informačního systému: Kvalitativní rozhovor* [online]. Brno: IS MUNI, 2016, 4. 11. 2016 [cit. 2018-04-21]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/1421/podzim2016/VIKBA12/um/65957320/Rozhovory.pdf>

Konstrukce rozhovoru

Rozhovor byl vypracován na základě nejaktuálnějších studií a údajů ohledně fenoménu migrace. Pro tyto účely jsem použila nestandardizovaný rozhovor, který měl zajistit, aby byla zjištěna data a údaje, vztahující se k výzkumným otázkám bakalářské práce.

Šetřené oblasti se vztahovaly k lidem odlišné národnosti a lidem, migrujícím k nám. Dále pak na připravenost pedagogických pracovníků a jejich ochoty prohloubit znalosti ohledně této problematiky. Z této problematiky pak byly vytvořeny otázky pro rozhovor.

1.3.2 Průběh šetření a interpretace dat

- zajištění zkoumaného vzorku
- kooperace s pedagogickými pracovníky
- zpracovávání nabytých dat
- vyhodnocení celého výzkumu

Před samotným rozhovorem byli pedagogičtí pracovníci seznámeni, že jde o zhotovení výzkumného šetření v rámci bakalářské práce a odpovědi se žádným způsobem nedotknou jejich samotných. Pedagogičtí pracovníci byli požádáni, aby se vyjádřili dle pravdivosti a sdělili své skutečné postoje a názory, k čemuž byla nápomocna přátelská atmosféra a vzájemná důvěra. Pokud dal některý z pedagogů najevo, že zadané otázce nerozumí, byla mu vysvětlena. První 3 otázky rozhovoru jsou zaměřeny na informace o respondentech. Zbylé pak na informovanosti o migraci. Práce byla časově náročnější vzhledem k tomu, že každý dotazovaný potřebuje individuální čas na zamyšlení se a následné zodpovězení otázek a nedalo se tedy dostatečně dopředu odhadnout, jaký časový horizont si zvolit na odpovědi od jednoho respondenta.

Při vyhodnocení výzkumu bylo použito procentuálního hodnocení, jehož výsledky jsou uvedeny jak v grafickém znázornění, tak i ve slovní podobě. Všichni respondenti byli obeznámeni se skutečnými údaji, které jsou uvedeny v teoretické části.

Otázky byly položeny tak, aby poskytly základní informace o dotazovaných.

Otázka č. 1

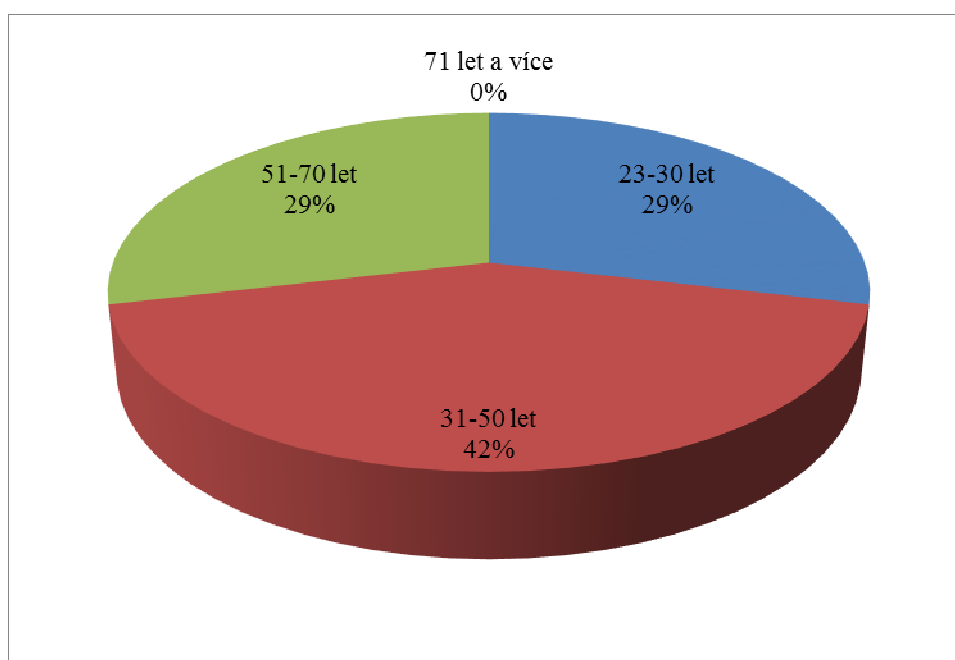
Zkoumaný vzorek byly samé ženy.

Otázka č. 2

Věk respondentů

Procentuální zastoupení jednotlivých věkových skupin na celkovém počtu respondentů ukazuje graf č. 11.

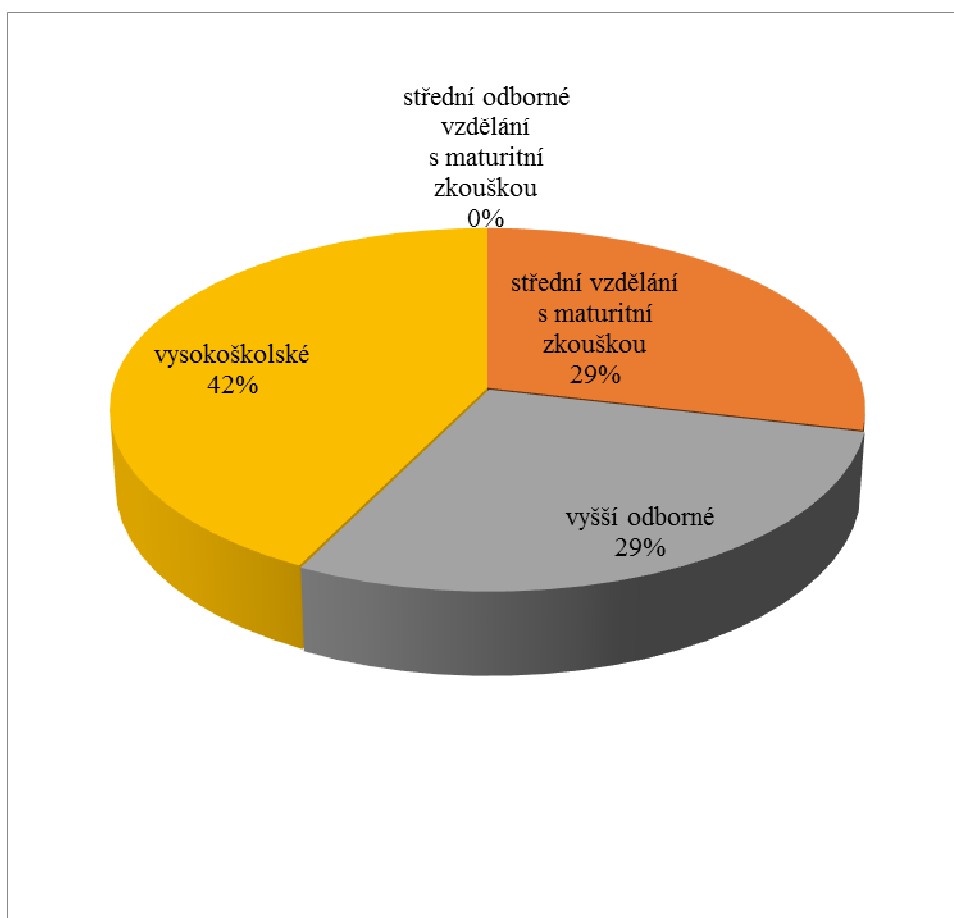
Graf 11: Věkové rozmezí respondentů (v %)

Otázka č. 3

Procentuální zastoupení respondentů podle nejvyššího dokončeného vzdělání ukazuje graf č. 12

Graf 12: Rozdělení respondentů podle nejvyššího dokončeného vzdělání (v %)

Otázka č. 4

Jaký je rozdíl mezi ekonomickou migrací a uprchlictvím?

Z celkového počtu dotazovaných respondentů odpovědělo 6 z nich správně, přičemž pouze jeden si myslí, že mezi ekonomickou migrací a uprchlictvím není žádný rozdíl. Na tuto otázku respondenti odpovídali velmi pohotově, což svědčí o jistém povědomí dané problematiky.

Otázka č. 5

Jaký je Váš názor na přijímání uprchlíků?

Z celkového počtu dotazovaných se 3 respondenti (43 %) vyjádřili k přijímání uprchlíků kladně, 3 (43 %) negativně a jeden nedokázal jasně odpovědět, protože si myslí, že by si o přijímání uprchlíků měl každý stát rozhodovat sám.

Když náš, byť malý, vzorek porovnáme s výzkumem z roku 2017, který zveřejnilo CVVM, tak z něj vyplývá, že názor dotazovaných se značně liší (64 % respondentů nesouhlasí s přijímáním).

Otázka č. 6

Měli by mít cizinci možnost pobývat dlouhodobě na území České republiky?

Z celkového počtu dotazovaných respondentů si 4 (57 %) myslí, že bychom měli přijímat uprchlíky jen za podmínky, že se přizpůsobí zákonům ČR. 3 respondenti (43 %) si myslí, že by je ČR neměla přijímat vůbec.

Výsledek, kdy si většina dotazovaných myslí, že bychom měli uprchlíky přijímat jen za okolností, že se přizpůsobí našim podmínkám, potvrzuje i výzkum z roku 2011 (jedná se o nejaktuálnější výzkum který prověřoval tuto otázku), kde si také většina dotazovaných myslí, (79 %) že bychom je měli přijímat, ale jen za určitých podmínek.

Otázka č. 7

Jaký je podle vás počet Syřanů, kteří byli v roce 2015 nuceni opustit svoji zemi a přesídlit do sousedních států?

Na tuto otázku odpovědělo 6 ze 7 dotazovaných respondentů v řádu tisíců až statisíců (5000 – 900 000). Tato odpověď se absolutně neshoduje s výzkumem z roku 2015, který provádělo UNHCR a z kterého plyne, že počet Syřanů nucených opustit svoji zemi a přesídlit přesáhl 4 mil.

Otázka č. 8

Jaký je podle Vás počet migrujících obyvatel z Afriky do států jižní Evropy za rok 2017?

K této otázce se respondenti vyjadřovali velice různorodě. 5 (71%) ze 7 respondentů odpovědělo v řádech tisíců (2000 – 55 000), a zbylý 2 (29%) respondenti odpovídali v řádech milionů (0,6 – 1,2 mil.).

Opět se jedná o značný rozdíl oproti výsledkům studie z roku 2017, kdy skutečný počet migrujících do jižní Evropy dosáhl počtu 180 000.

Otázka č. 9

Cítíte se ohroženi (ohrožují náš způsob života) přijímáním uprchlíků?

Většinový podíl respondentů (71 %) odpověděl, že se cítí být ohroženi přijímáním uprchlíků. 29 % respondentů se naopak necítí ohroženi přijímáním uprchlíků.

Oproti výsledkům výzkumu z roku 2016 (v roce 2017 nebyla tato otázka položena), kdy se cítilo být ohroženo přijímáním uprchlíků 53 %, se jedná o značný procentuální rozdíl.

Otázka č. 10

Myslíte si, že může mít přijímání uprchlíků vliv na budoucí generace, případně jaký?

Vzhledem k různorodosti odpovědí, zde jednotlivé odpovědi cituji a vzhledem k faktu, že tato otázka nebyla zmíněna v žádném již publikovaném šetření, nelze s ničím porovnat, nýbrž jen konstatovat, že 74 % respondentů si myslí, že přijímání uprchlíků má vliv na budoucí generace.

R1 – „Myslím, že ano. Jiná mentalita, jiná kultura.“

R2 – „Ano! Nevím přesně jaký, ale určitě negativní.“

R3 – „Ano, určitě nějaký bude. V případě porušování zákonů a páchání trestných činů budou lidé ohroženi. Také bude určitě uzavíráno více sňatků s cizinci.“

R4 – „Ne.“

R5 – „*Spíše ano. Rozmnožování s jinou kulturou, nemoci, genetické vady, barva pleti.*“

R6 – „*Rozhodně ano, ovlivňuje nás vše kolem nás. Tím pádem i příchod jiné kultury do naší země.*“

R7 – „*Nedokážu posoudit. Spíše ne.*“

Otázka č. 11

Zkuste odhadnout, kolik uprchlíků žádá ročně o azyl v ČR?

Dle názorů dotazovaných respondentů je to v řádu stovek až tisíců. Podle shromaždování dat MVČR je zřejmé, že o mezinárodní ochranu požádalo za rok 2017 1347 migrantů.

Otázka č. 12

Kolik z těchto žadatelů azyl v ČR získá?

Všichni respondenti se v odpovědi na tuto otázku shodli, že všem žádostem o mezinárodní ochranu je v České republice vyhověno. Pokud ale vezmeme v potaz, že ročně o ni žádá necelých 1500 migrantů, tak se jedná o zdrcující údaj. Dle šetření MVČR je za rok 2017 vyhověno pouze 100 žádostem.

Otázka č. 13

Představují pro Vás nově příchozí občané jiných národností problém?

Pro 57 % dotázaných představují příchozí občané jiných národností problém. Jedná se zejména o problém v pochopení a přijímání našeho životního stylu, naší kultury a náboženství.

Zbylých 43 % respondentů se necítí být ohroženo vůbec.

Procentuálně se výsledek téměř shoduje s výsledky šetření CVVM (64 %) z roku 2017.

Vyhodnocení výzkumu

Jako výzkumný vzorek byli osloveni pedagogičtí pracovníci základní školy ve Lnářích. Tuto instituci jsem si zvolila z toho důvodu, že jsem jejím zaměstnancem a pro provedení rozhovoru se dala předpokládat přátelská atmosféra. Rozhovor se skládal z 13 otázek, z nichž 3 byly směřovány na informace o respondentovi a zbylé se týkaly problematiky migrace. Ačkoliv byl celý výzkum dobrovolného charakteru, nesetkala jsem se s neochotou a pasivitou respondentů zúčastnit se sociologického šetření.

Na hlavní otázku, jaká je informovanost pedagogických pracovníků o fenoménu migrace lze říci, že je srovnatelná s dosud publikovanými údaji v našich i světových médiích. V další otázce týkající se pojmů ekonomická migrace a uprchlictví, se odpovědi respondentů lišily. Při položení otázky bylo nutné blíže specifikovat tyto pojmy. V tomto případě lze konstatovat, že rozhovor byl přínosem i pro dotazované respondenty.

Vypovídající hodnota tohoto šetření je ovlivněna celkovým počtem respondentů. Jednalo se však o všechny pedagogické pracovníky této instituce. Důvodem této volby byl fakt, že prostředí této instituce je mi dobře známé, a proto jsem předpokládala uvolněnou atmosféru jak na straně respondentů, tak na straně výzkumníka.

Závěr

V bakalářské práci Vývoj informovanosti české společnosti o fenoménu migrace jsou objasněny základní pojmy o této problematice, jako je migrace, ekonomická migrace, nelegální a legální migrace, azyl a uprchlictví. Uvádí se zde aktuální sociologická šetření vývoje povědomí české společnosti o ekonomické migraci a přijímání uprchlíků. Z většiny těchto současných šetření vyplývá, že více než polovina dotazovaných respondentů má ohledně všech otázek směřujících na migranty jasné stanovisko a cítí se být ohroženi, ať už se jedná o to, zda představují nově příchozí jiných národností problém či jsou zdrojem zdravotního rizika (šíření nemocí), nárůstu kriminality, zvyšují celkovou nezaměstnanost nebo ohrožují náš způsob života.

V další části práce je představena část výzkumná, ve které se jednalo o samotné sociologické šetření (rozhovor), které prověřovalo určenou skupinu vzorků. V této práci se jedná o skupinu pedagogů na základní škole ve Lnářích, která se nachází v severozápadní části Jihočeského kraje. Výzkum měl zmapovat jejich povědomí o pojmech spojených s migrací. Rozhovor obsahoval celkem 13 otázek, z čehož první 3 byly zaměřeny na informace o respondentech. Zároveň měli pomoci respondentům navázat přátelskou atmosféru a pomoci jim, aby se při dotazování výzkumníkem cítili dobře. Zbylé otázky sloužily k ověření znalostí o pojmech z teoretické části bakalářské práce. Zejména šlo o zjištění, zda respondent vidí nějaký rozdíl mezi ekonomickou migrací a uprchlictvím, jestli má problém s přijímáním uprchlíků do České republiky, také jestli se jimi cítí ohrožen. Zda nově příchozí znamenají problém pro budoucí generace. A zda také respondent sleduje aktuální informace o přemísťování migrantů, zda se alespoň z části orientuje v počtu schválených mezinárodních ochran za aktuální rok (2017).

V poslední části bakalářské práce je šetření vyhodnoceno. Výsledky jsou porovnány s nejaktuálnějšími údaji v teoretické části. Všichni zúčastnění respondenti byli seznámeni s výsledky a úspěšností zodpovězených otázek. Po dobu provádění rozhovoru nebyla pozorována, i přes dobrovolný charakter výzkumu, žádná pasivita a neochota ze strany respondentů.

SEZNAM LITERATURY

MURAD S. (2014) Questioning Migration in the Czech Republic Before the 2009 Economic Crisis. In: WALTON-ROBERTS, Margaret. *Territoriality and migration in the E.U. neighbourhood: spilling over the wall*. New York: Springer, 2013. ISBN 978-94-007-6744-7.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1983. ISBN 14-275-85.

ŠVARCOVÁ-SLABINOVÁ, Iva. *Základy pedagogiky*. Praha: Vydavatelství VŠCHT, 2005. ISBN 80-708-0573-0.

UHEREK, Zdeněk, 2016a. Úvod. In: UHEREK, Zdeněk, OŠŤÁDALOVÁ, Šárka, HONUSKOVÁ, Věra, GÜNTER, Vladislav. *Migrace: Historie a současnost*. 1. vyd. Ostrava: Občanské sdružení PANT, s. 7-12. ISBN 978-80-905942-9-6.

Elektronické zdroje

K., Annan. Address of the UN Secretary-General Kofi Annan to the European Parliament upon receipt of the Andrei Sakharov Prize for freedom of thought, European Parliament, Brussels, United Nations in Belarus. *World news: Address of the UN Secretary-General Kofi Annan to the European Parliament upon receipt of the Andrei Sakharov Prize for freedom of thought, European Parliament, Brussels, United Nations in Belarus* [online]. Amerika: World news, 2012, 2012 [cit. 2018-04-24]. Dostupné z: <http://un.by/en/news/world/2004/29-01-04.html>

Huysmans, J. (2000). The European Union and the securitization of migration. *Journal of Common Market Studies*, 38(5), pp. 751-777

Hollifield, J. F. (2004). The Emerging Migration State. *International Migration Review*, Vol. 38, No. 3. Conceptual and Methodological Developments in the Study of International Migration (Fall, 2004), pp. 885-912.

¹ Migrace. *Scs.abz.cz* [online]. Praha: abz.cz, 2005 [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=migrace&typ_hledani=prefix

¹ Strategie migrační politiky České republiky. MVCR [online]. Praha: MVCR, 2018 [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/strategie-migracni-politiky-cr.aspx>

¹ Princip non-refoulement-princip zakazující navrácení uprchlíků do země, ve které by byla ohrožena jejich osobní svoboda či život na základě jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení (čl. 33 Úmluvy). Dostupné z: Úmluva o právním postavení uprchlíků. *OSN: Úmluva o právním postavení uprchlíků* [online]. Praha: Praha, 2015 [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/uprchlici.pdf>

¹ Migrace. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2017 [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/migrace-web-uvod-migrace.aspx>

¹ Ekonomická migrace. *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. Praha: Copyright, 2016 [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/ekonomicka-migrace/ekonomicka-migrace--221756/>

¹ Zákon dostupný z: Zákon o pobytu cizinců na území České republiky. *Ministerstvo vnitra České republiky: Zákon o pobytu cizinců na území České republiky* [online]. Praha: Praha,

2017 [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/aktualni-zneni-zakona-c-326-1999-sb-o-pobytu-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky-580539.aspx>

¹ COMPILATION OF AVAILABLE DATA AND INFORMATION: Migrant flows to Europe. *COMPILATION OF AVAILABLE DATA AND INFORMATION: Migrant flows to Europe* [online]. Schweiz: IOM, 2016, 2016 [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: http://migration.iom.int/docs/2016_Flows_to_Europe_Overview.pdf

¹ COMPILATION OF AVAILABLE DATA AND INFORMATION: Migrant flows to Europe. *COMPILATION OF AVAILABLE DATA AND INFORMATION: Migrant flows to Europe* [online]. Schweiz: IOM, 2017, 2017 [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: http://migration.iom.int/docs/2016_Flows_to_Europe_Overview.pdf

¹ Migranti se Česku i loni vyhýbali, nejvíc nelegálních cizinců bylo z Ukrajiny. *Česká televize* [online]. Praha: Praha, 2018, 23. 1. 2018 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2370658-migranti-se-cesku-i-loni-vyhybali-nejvic-nelegalnich-cizincu-bylo-z-ukrajiny>

¹ Migranti se Česku i loni vyhýbali, nejvíc nelegálních cizinců bylo z Ukrajiny. *Česká televize* [online]. Praha: Praha, 2018, 23. 1. 2018 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2370658-migranti-se-cesku-i-loni-vyhybali-nejvic-nelegalnich-cizincu-bylo-z-ukrajiny>

¹ Listina základních práv a svobod. *Poslanecká sněmovna parlamentu ČR* [online]. Praha: Parlament České republiky, 1992 [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

¹ Azyl. *Asociace pro právní otázky imigrace* [online]. Praha: Praha, 2018, 2018 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: http://www.asimos.cz/Zivotni-situace/Azyl/#Co_je_azyl

¹ Azyl. ASIM o. s. [online]. Praha: Copyright, 2010 [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: http://www.asimos.cz/Zivotni-situace/Azyl/#Co_je_azyl

¹ Azyl. Asociace pro právní otázky imigrace [online]. Praha: Praha, 2018, 2018 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: http://www.asimos.cz/Zivotni-situace/Azyl/#Co_je_azyl

¹ Zákon o azylu. *Zákony pro lidi.cz* [online]. Zlín: AION CS, 2010 [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <https://zakonyprolidi.cz/cs/1999-325>

¹ Azyl. Asociace pro právní otázky imigrace [online]. Praha: Praha, 2018, 2018 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: http://www.asimos.cz/Zivotni-situace/Azyl/#Co_je_azyl

¹ Statistické zprávy o mezinárodní ochraně za jednotlivé měsíce v roce 2017. MVČR: *Statistické zprávy o mezinárodní ochraně za jednotlivé měsíce v roce 2017* [online]. Praha: MVČR, 2017, 2017 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/statisticke-zpravy-o-mezinarodni-ochrane-za-jednotlive-mesice-v-roce-2017.aspx>

¹ Jan Schroth: Do Evropy připlulo v roce 2016 výrazně méně migrantů. Zahynulo jich ale více než loni. *Faktus: Jan Schroth: Do Evropy připlulo v roce 2016 výrazně méně migrantů. Zahynulo jich ale více než loni* [online]. Faktus: Faktus, 2018, 2017 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://faktus.info/analyzy/do-evropy-priplulo-v-roce-2016-pres-stredozemni-more-kazdy-den-tisic-migrantu/>

¹ Nucené vysídlování a žádosti o azyl ve světě, Evropě a České republice. *Lidé v pohybu: Nucené vysídlování a žádosti o azyl ve světě, Evropě a České republice* [online]. Praha: NaZemi, 2018, 2018 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <https://lidevpohybu.eu/informace/data-a-cisla/>

¹ Kvalitativní rozhovor. *Veřejné služby informačního systému: Kvalitativní rozhovor* [online]. Brno: IS MUNI, 2016, 4. 11. 2016 [cit. 2018-04-21]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/1421/podzim2016/VIKBA12/um/65957320/Rozhovory.pdf>

Seznam příloh

Obr. 1: Počet migrujících do států jižní Evropy za rok 2016

Obr. 2: Počet migrujících do států jižní Evropy za rok 2017

Tabulka č. 1: Srovnání počtu příjezdů a úmrtí ve Středozezemním moři

Tabulka č. 2: Počty žádostí o mezinárodní ochranu v jednotlivých měsících roku 2017

Graf 1: Nelegální migrace v ČR za rok 2017

Graf 2: Počet migrantů v České republice podle národů (v tis.)

Graf 3: Vývoj počtu cizinců v ČR podle typu pobytu

Graf 4: Nuceně vysídlené osoby do celého světa (v mil.)

Graf 5: Představují nově příchozí občané jiných národností problém?

Graf 6: Podíly těch, kdo pokládají nově příchozí občany jiných národností za problém (časové srovnání v procentech)

Graf 7: Názory na cizince dlouhodobě žijící v ČR (v %)

Graf 8: Názory na cizince dlouhodobě žijící v ČR (v %)

Graf 9: Názory na množství cizinců žijících v ČR

Graf 10: Představují cizinci problém v rámci celé ČR?

Graf 11: Věkové rozmezí respondentů (v %)

Graf 12: Rozdělení respondentů podle nejvyššího dokončeného vzdělání (v %)